

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Zakaj naj bi koroški Slovenci volili ravno vašo stranko? : Deželnozborske volitve 2018.**- Uredništvo Novic je slovenskim kandidatom, ki kandidirajo na raznih listah postavilo vprašanja. Odgovarjali so: Ana Blatnik (SPÖ), Štefan Merkač (Zeleni), Mirko Messner (KPA), Gabriel Hribar (NEOS / MJK), Lojze Dolinar (Team Kärnten).- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 8 (23. feb. 2018), str. 4-5**
- **Warasch, Filip. Deželni glavar bo v prihodnji vladi (najbrž) potreboval partnerja : pogledi na deželnozborske volitve naslednje nedelje / Filip Warasch, Peter Waldhauser ; [pogovarjal se je] Emanuel Polanšek.**- Filip Warasch in Peter Waldhauser - oba študirana pravnika - sta bila pripravljena spregovoriti o svojih razmišljanjih op koroških deželnozborskih volitvah, ki bodo v nedeljo, 4. marca. Warasch in Waldhauser sta bila oba vrsto let aktivna v občinski in narodnostni politiki na Koroškem, oba tudi predsednika Kluba slovenskih občinskih odbornikov.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 8 (23. feb. 2018), str. 6-7**
- **Izjava - deželnozborske volitve : ZSO (Zveza slovenskih organizacij), 20.2.2018.**- Izjavo sprejela Upravni in Nadzorni odbor Zveze slovenskih organizacij iz Celovca soglasno na seji dne 20.2.2018.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 8 (23. feb. 2018), str. 9**
- **Seja sosveta za slovensko narodno skupnost : Urad zveznega kanclerja.**- Dunaj. Med najnujnejšimi željami slovenske in drugih avstrijskih manjšin so povišanje podpor, ki čaka uresničitve že vrsto let, in pospeševanje oziroma financiranje manjšinskih medijev. V ta sklop sodijo tudi Novice.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 8 (23. feb. 2018), str. 10**
- **Trampusch, Sebastjan. O digitalizaciji in čezmejnem poslovanju : izkoristimo priložnosti - soočimo se z izzivi / Sebastjan Trampusch.**- Dobrila vas. Slovenska gospodarska zveza (SGZ) in velikovška podružnica Gospodarske zbornice (WKK) sta v petek, 16. februarja 2018 vabila na srečanje in strokovno diskusijo Campus Ad Fontes v Dobro vas.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.- Št. 8 (23. feb. 2018), str. 11**
- **Wakounig, Franc. Pohod miroljubja in spomina v alpsko - jadranskem prostoru : 40. zimski pohod Arihova peč / Franc Wakounig.**- V nedeljo, 4. marca 2018 bomo praznovali 40. letnico zimskega pohoda Arihova peč. Prireditelji pohoda, ki danes sodi med najbolj ugledne in priljubljene tovrstne miroljubne prireditve v celotnem alpsko - jadranskem prostoru, so Slovensko prosvetno društvo Rož iz Šentjakoba v Rožu, Slovensko planinsko društvo Celovec ter Slovenska športna zveza.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 8 (23. feb. 2018), str. 16-17**
- **Linasi, Marjan. Resnica je lahko boleča kdaj tudi za zmagovalno stran. Šlo mi je za zgodbe : Marjan Linasi, zgodovinar / Marjan Linasi ; [pogovarjal se je] Bojan Wakounig.**- V četrtek, 1. marca 2018, v Regionalnem centru v Šentjakobu ter v ponedeljek, 19. marca v centru k&k v Šentjanžu, bo zgodovinar Marjan Linasi predstavil svojo knjigo Koroške vojne zgodbe. Nekaj utrinkov iz leta 1938 – 1945.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 8 (23. feb. 2018), str. 18-19**

Primorski dnevnik, Trst

- Peter Verč. Bojna sekira je zakopana, spet povezano na volitve: Dežela – Demokratska stranka in Slovenska skupnost sta podpisali politično-volilni sporazum. Primorski dnevnik, št. 46, 24.2.2018, str. 3
- Matej Caharija. »Nič se ni v 20 letih spremenilo oziroma sedaj nekateri projektu nasprotujejo«: Trst – prof. Ferruccio Tassin o ovrednotenju taborišča v Viscu. Primorski dnevnik, št. 46, 24.2.2018, str. 7
- Neorealistični Magajna: Ljubljana – predavanje o tržaškem fotografu. (troša). Primorski dnevnik, št. 46, 24.2.2018, str. 12
- Ključna je izpostavljenost različnim rabam jezika: Gorica – v Dijaškem domu o slovenski šoli in dvojezičnosti. Pertotova in Grgičeva sta staršem ponudili tudi nekaj praktičnih nasvetov. (cost). Primorski dnevnik, št. 46, 24.2.2018, str. 16
- Dipiazza od treh predsednikov do fašistov: Trst – župan uvedel shod neofašistične stranke Forza Nuova pred vodjo Robertom Fiorijem. (ag). Primorski dnevnik, št. 47, 25.2.2018, str. 3
- Jaruška Majovski. Novi fašisti družbo pojmujejo v izrazito rasističnem ključu: Trst – Fašizem 2.0 oziroma Forza nuova, CasaPound in sorodne skupine. Primorski dnevnik, št. 47, 25.2.2018, str. 4
- Ivan Žerjal. Prikaz krajevne zgodovine za domačo in širšo javnost: Opčine – v Bambičevi galeriji odprli razstavo Opčine skozi čas. Primorski dnevnik, št. 47, 25.2.2018, str. 6
- Katja Kralj. Svetovna zvezda in »velika zadržana dama« Bernarda Fink: Trst – srečanje s slavno mezzosopranistko. Primorski dnevnik, št. 47, 25.2.2018, str. 7

- Vesna Pahor. Demografski upad zaznaven, vendar stanje ni zaskrbljujoče: Doberdob, Sovodnje, Števerjan – podatki matičnih uradov. Primorski dnevnik, št. 47, 25.2.2018, str. 16
- Španščina in katalonščina bosta imeli poslej enak status v obveznih šolah: Valencija sprejela novo zakonodajo o večjezičnosti šolskega sistema. Primorski dnevnik, št. 47, 25.2.2018, str. 10
- Sandor Tence. Precej velike razlike a tudi prepričanje, da Slovenci potrebujemo parlamentarca: Trst – predvolilno srečanje slovenskih kandidatov na pobudo SKGZ in SSO. Manjšina mora resno razmisliti o zajamčenem parlamentarnem predstavnstvu. Primorski dnevnik, št. 49, 28.2.2018, str. 3
- Italijanska unija vse bolj razklana in prepirljiva: Buje – nesklepčnost na skupščini. Primorski dnevnik, št. 49, 28.2.2018, str. 4
- Aljoša Fonda. Župan večkulturnega, hkrati pa najbolj italijanskega mesta: Trst – protislovni nastopi in težko uskladjiva stališča Roberta Dipiazze. Primorski dnevnik, št. 49, 28.2.2018, str. 5
- »Slovenski čudež«: Trst – Mariana Poznič v DSI o slovenski politični emigraciji v Argentini. Skupnost, ki jo določa katoliška vera in slovenska šola, se je ohranila zaradi trme, ljubezni in vztrajnosti. Primorski dnevnik, št. 49, 28.2.2018, str. 8
- Krivulja še naprej navzgor: Gorica – v slovenskem visokošolskem središču zadovoljstvo zaradi vpisov v novo šolsko leto (dr). Primorski dnevnik, št. 49, 28.2.2018, str. 12
- Skupno število otrok ostaja nespremenjeno: Tržaška – rezultat vpisovanja v slovenske občinske vrtce. V občinskih vrtcih 102 otroka. Novih vpisov je 30, nekaj manj kot lani. Primorski dnevnik, št. 50, 1.3.2018, str. 9
- Duhovita, samosvoja, polemična, neutrudna – z eno besedo Jolka: Tržaško knjižno središče – na včerajšnji kavi s knjigo počastili ustvarjalko in prevajalko Jolko Milič. Primorski dnevnik, št. 50, 1.3.2018, str. 9

Primorske novice, Koper

- Maksimilijana Ipavec. Zgodovina je pekel: Koper – na Pogovorih o branju so gostili letošnjega Prešernovega nagrajenca Borisa A. Novaka. Primorske novice, št. 45, 24.2.2018, str. 8
- Nataša Čepar. »Fašizem v Italiji ni nikoli izginil«: Trst – predstavniki Slovencev v Italiji zgroženi, a ne presenečeni nad šporastom neofašizma pri sosedih. Primorske novice, št. 48, 28.2.2018, str. 2

Delo, Ljubljana

- **Odnos do Romov in beguncev pod drobnogledom. B. H. Delo, 23.02.2018, str. 3**

Amnesty International

Ljubljana – Premalo skrbi za begunce in slabe razmere v romskih naseljih sta dva od glavnih očitkov, ki jih Amnesty International (AI) v svojem letnem poročilu za 2017 izpostavlja za Slovenijo. V dokumentu z informacijami o 159 državah, ki je najboljše analiza razmer na področju človekovih pravic na svetu, piše tudi, da Slovenija ni naredila nobenih novih korakov glede dolgotrajnih kršitev pravic izbrisanim. Nataša Posel, direktorica AI, je dejala, da Slovenija, tako kot številne druge bogatejše države, ne prevzema pravičnega dela skrbi za begunce in daje mednarodno zaščito malo ljudem. »Počasi se izvaja tudi preseljevanje v solidarnostnem premeštitvenem programu iz Grčije in Italije. Do septembra bi morala sprejeti 567 prosilcev za azil, do zdaj jih je le 253.« Na ministrstvu za notranje zadeve so se odzvali, da je Slovenija sporočila zavezo za celotno kvoto, ne more pa vplivati na to, da so iz Grčije in Italije do zdaj napotili samo 253 ljudi.

- **Erjavec: Glede tožbe je vse pripravljeno. Ju. K. Delo, 24.02.2018, str. 3**

Arbitražna

Na kratko

Ljubljana – Minister za zunanje zadeve Karl Erjavec je potrdil obstoj pisma evropski komisiji, s katerim bo Slovenija sprožila postopek v zvezi s tožbo proti Hrvaški zaradi nespoštovanja odločbe arbitražnega sodišča. Pismo po ministrovih besedah vsebuje vse elemente tožbe, ki bo vložena pozneje na sodišče EU v Luksemburgu. Minister je potrdil, da se bo prihodnji teden udeležil sestanka s predsednikom vlade Mirom Cerarjem. Na njem mu bo podrobno predstavil vsebino pisma in vsebino tožbe. Kdaj se bo postopek začel, bo odvisno od odločitve premiera. Vsebine pisma in tožbe Erjavec včeraj ni želel komentirati.

- **Slovenski ribiči prejeli 48 kazni iz Hrvaške. STA. Delo, 24.02.2018, str. 3**

Piranski zaliv

Na kratko

Koper – Slovenski ribiči zaradi vremena v zadnjih dneh niso bili na morju, dobivajo pa nove in nove kazni hrvaških organov. Po informacijah puljskega odvetnika Ivica Senjaka, ki zastopa slovenske ribiče na Hrvaškem, je do četrtega sedem slovenskih ribičev (od tega pet fizičnih in dve pravni osebi) prejelo 48 kazni, katerih skupni znesek znaša okoli 305.000 kun (okoli 41.000 evrov). Slovenska policija je od 29. decembra lani, ko je Slovenija začela izvajati razsodbo arbitražnega sodišča o meji s Hrvaško, do vključno srede v slovenskem morju obravnavala skupaj 61 incidentov. V njih je bilo skupaj udeleženih 110 hrvaških plovil, od tega 69 policijskih in 41 ribiških.

- **Izbris je za vedno z nami, zato se bomo za vedno borili. Mojca Zabukovec. Delo, 24.02.2018, str. 5**

26. obletnica. Danes sklepni dogodek letošnjega tedna izbrisanih – Krivice niso popravljene, pravi Aleksandra Todorović Novak

Ljubljana – V prostorih, v katerih so se izbrisani organizirali, se tudi letos spominjajo in opominjajo na najbolj množične kršitve človekovih pravic, ko so iz registra stalnih prebivalcev novonastale Slovenije izbrisali več kot 25.000 državljanov nekdanje skupne države.

Sklepno dejanje letošnjega tedna izbrisanih bo danes zvečer v socialnem centru Rog, ko bo diskusija o boju izbrisanih ljudi za priznanje in popravilo krivic. Tam bo tudi Aleksandra Todorović Novak, hči pokojnega prvoborca izbrisanih Aleksandra

Todorovića. »Izbris tone v pozabo, toda tega ne smemo dopustiti,« danes, šestindvajset let po njem, razmišlja 24-letna članica društva izbrisanih. Tudi zato, kot pravi, še naprej organizirajo vsakoletne tedne izbrisanih in tudi zato deluje društvo. Čeprav je v vseh teh letih boja kar nekaj energije pošlo, pa so ljudje, ki so pripravljeni vztrajati še naprej. »Sprejeli smo, da bo izbris za vedno z nami, zato se bomo za vedno borili. Morda počasneje kot v preteklosti, a ne bomo odnehali.«

25.671 ljudi, petina otrok

Šestindvajset let po zločinskem dejanju, ki se je zgodilo na temelju centralnega internega navodila ministrstva za notranje zadeve pod vodstvom Igorja Bavčarja in državnega sekretarja Slavka Debelaka, krivice niso popravljene, opozarja Aleksandra Todorović Novak. »Še vedno je veliko ljudi, ki nimajo urejenega statusa ali so ostali brez odškodnine. Mirjana je izgubila stanovanje, Marko, ki je bil po izbrisu prisiljen oditi v Beograd, si želi nazaj, a ne more, sama ne morem dobiti pokojnine po očetu, ker je imel premalo delovne dobe, toda imel bi je dovolj, če ne bi bil izbrisan,« našteva zgodbe izbrisanih odraslih in otrok ter otrok izbrisanih. S tem ko so 25.671 ljudem, med katerimi je bila petina otrok, leta 1992 arbitrarno odvzeli status stalnega prebivalca, so namreč izgubili tudi ekonomske in socialne pravice.

Toda Miro Cerar, ki je v letih 1991 in 1992 sodeloval pri pisanju ustave, danes je predsednik vlade, je leta 2004 v pogovoru za *Mag* navrgel, da je bila »naša država po osamosvojitvi zelo velikodušna pri možnostih, ki jih je dala za pridobitev državljanstva in stalnega prebivališča vsem državljanom nekdanjih republik. Določeno število preprostih ljudi o tem pač ni vedelo nič oziroma so mislili, da je njihov status urejen ... Če gledamo s človeške plati, je razumljivo, da je večina državljanov do tega kritična, saj so mnogi od izbrisanih špekulirali in bili nenaklonjeni osamosvojitvi«. Aleksandro Todorović Novak je izbris njenega očeta zaznamoval za vedno. Zaznamovano je tudi življenje vseh drugih izbrisanih. »Izbris je ljudi prizadel, marsikoga je še vedno sram, zato se morda poskušajo od vsega tega umakniti ali vsaj poskušajo malo pozabiti,« govori o tem, kako se ljudje različno spopadajo z bolečino. »Gnusno je, kar so naredili, in nisem ponosna, da tu živim in da se moram s tem še vedno ukvarjati, toda sem sem bila dana, in tega dejstva ne morem spremeniti, lahko pa nadaljujem očetov boj,« govori v solzah, a hkrati z žarom v očeh.

Pravica vedeti

Čeprav na notranjem ministrstvu lani niso privolili v poziv društva izbrisanih za sestanek, ker da po uveljavitvi zakona o povračilu škode izbrisanim ni več nerešenih vprašanj, jih bodo za to znova zaprosili. Načrtujejo pripravo brošure in kratkega programa, ki bi ga radi vpisali v šolske kurikulumne. To je bila tudi želja pokojnega Aleksandra Todorovića – da se ne bi nikoli več ponovilo. »Ljudje imajo pravico vedeti, in če nas v gimnaziji učijo o tem, kaj se je dogajalo na Poljskem, ali pa o tem, kako je razpadla Jugoslavija, potem se lahko učimo tudi o izbrisu, saj je to vendarle del naše države,« razmišlja Acova hči, kot so klicali prvoborca izbrisanih. »Tudi zaradi vsega, kar se danes dogaja, se mi zdi pomembno opozarjati na izbris in ohranjati spomin,« pravi Aleksandra Todorović Novak. »Želimo, da ljudje sprejmejo izbrisane kot skupino ljudi, ki so jim bile storjene hude krivice, tudi zato, ker je takih skupin vedno več.« Glede na vse to je sicer ne preseneča več, da se tisti, ki so izbris izvedli, niso opravičili in da zanj ni nihče odgovarjal.

- **Brez stalnega opozarjanja ne bi bili tu, kjer smo. Intervju: Tamara Blažina, poslanka in senatorka v Italijanskem parlamentu. Pogovarjal se je: Jure Kosec. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 24.02.2018, str. 20-21**

Tamara Blažina, poslanka in senatorka v Italijanskem parlamentu

Desetletna izkušnja v rimskem parlamentu ni spremenila njenega pogleda na Italijo, ga pa je obogatila. »Ko si tu, misliš, da so problemi tvoje skupnosti edini, potem spoznaš, da je problemov veliko.« Spregovorila je o političnih razmerah v Italiji pred volitvami in o vzponu populističnih in skrajno desnih političnih sil. Verjame, da bodo Slovenci v Italiji tudi v prihodnjem sklicu parlamenta imeli svojega predstavnika.

V italijanskem parlamentu ste preživeli dva mandata. Je Italija še vedno ista država, kakršna je bila pred desetimi leti, ko ste prišli v Rim kot senatorka opozicije?

V teh desetih letih se je marsikaj spremenilo, tako v Italiji kot v Evropi. Zgodili so se veliki politični pretresi, priče smo bili eni največjih gospodarskih kriz. Vemo, da je Evropska unija to krizo obravnavala zelo rigidno in da je bila njena politika zgolj varčevalna. To je za seboj pustilo veliko revščine, tudi pri tistih, ki so prej živeli kot srednji sloj. Brezposelnost je močno narasla.

Na politično situacijo je v zadnjih letih močno vplival tudi migracijski tok. To je pri državljanih ustvarilo mešane občutke. Po eni strani veliko solidarnost – Italija je v teh letih dokazala, da je odprta država –, po drugi strani pa je pri ljudeh to vzbudilo tudi strah in negotovost glede varnosti. Mislim, da glede varnosti v Italiji nismo imeli posebnih težav, je pa res, da so na počutje državljanov nasploš vplivali tudi varnostne razmere in napadi islamskih skrajnežev drugod po Evropi.

Kriza je bila vseevropska, toda vseeno se zdi, da je Italija v njej še posebno nazadovala.

Situacija se je v zadnjih letih izboljšala. V prvih letih je Italija, ki jo je takrat vodila Berlusconijska vlada, poskušala minimizirati krizo in ni sprejela dovolj resnih ukrepov. Leta 2012 smo bili zato prisiljeni v tehnično vlado. Takrat smo bili tik pred tem, da nam pošljejo trojko, in temu se nam je z Mariem Montijem uspelo izogniti. V zadnjih letih so bile sprejete nekatere reforme, toda glede na to, koliko časa je bila država zablokirana, te po mojem mnenju niso bile dovolj. Vendarle se poznajo premiki, kar zadeva zaposlovanje, tudi mladih, nov zagon v izvozu.

Italijanske parlamentarne volitve so tako rekoč pred pragom. Bodo prelomne?

Bojim se, da še ne bodo prelomne in da bo njihov izid zelo negotov. Trenutno imamo tri politične bloke, ki imajo enako podporo, nobeden od teh pa ni dovolj močan, da bi lahko sam vodil državo. Zelo podobna situacija je v Nemčiji. Vprašanje je torej, kdo bo s kom sodeloval. Morda pa bo predsednik države Sergio Mattarella, ki ima pristojnost, da imenuje mandatarja, izbral neko drugo pot. Mandat lahko podeli tudi sedanjemu premieru Paolu Gentiloniju, ki je v teh dveh letih dokazal, da je sposoben in umirjen politik. Morda pa bo treba iti še enkrat na volitve, vendar bi se s tem volilnim zakonom, ki je zelo kompleksen in ne daje gotovih rezultatov, verjetno razplet ponovil. Vsekakor bomo v obdobju velike nestabilnosti.

Navedli ste primer Nemčije. Ali je kaj možnosti, da vodenje Italije po volitvah prevzame velika koalicija, tako kot se je to nedavno zgodilo v največji evropski državi?

To bi bilo zelo težko, tudi zaradi tega, ker se je zmerna desnica dejansko spojila s skrajno desnico, ki jo predstavljata Severna liga zaradi svoje politike proti migrantom in proti Evropi ter stranka Bratje Italije, ki izhaja iz bivše fašistične stranke. Mislim, da se je ta koalicija zelo prevesila na desno. Berlusconi je naprej, Italija je v tem sklopu zmerna opcija, a še vseeno desna. Težko vidim, da bi lahko Demokratska stranka privolila v koalicijo z njo. Drugo vprašanje je, ali bo Gibanje 5 zvezd (G5Z) spremenilo dosedanja stališča do zavračanja sodelovanja z vsemi. Oni sicer računajo, da bodo samozadostni, ampak vemo, da ne bo tako, tudi zaradi tega, ker jih stalno pretresajo škandali. Tudi če bi šli v koalicijo s Severno ligo, mislim, da se jim številčno ne bi izšlo. Volilni izidi so še vedno zelo odprti, do volitev se lahko še marsikaj spremeni. V Italiji imamo zelo veliko neodločenih volivcev in tudi ti lahko spremenijo rezultat. A gotovo je, da politika vse bolj drsi na desno, tako kot se je zgodilo denimo v Avstriji. Gre za trend, ki se pojavlja v vseh državah. Niti Italija ni imuna nanj.

Vsa volilna kampanja je usmerjena v vprašanje varnosti in migracijskih tokov, na žalost se premalo posveča stvarnim problemom, ki pestijo ljudi vsak dan. Tega ni zaslediti v predvolilnih razpravah. Vsa teža je na nasilnih dogodkih, ki so se zgodili v zadnjem času, na primer napad v Macerati, v katerem so bili tarče priseljenci. Normalno je, da je tisti, ki vlada, vedno pod udarom in plačuje za poteze, ki jih je naredil. Nekatere zaradi gospodarske krize niso bile ravno zelo popularne, a so bile nujno potrebne. Reforma pokojninskega sistema je prizadela veliko ljudi, je pa bila nujna za uravnoteženje javnih financ.

Kaj se je v teh letih zgodilo z Demokratsko stranko (DS)?

Ne kaže pozabiti, da DS na zadnjih parlamentarnih volitvah ni osvojila večine v senatu, njen takratni voditelj Pierluigi Bersani je bil zato primoran poiskati širšo podporo na sredini. Nato so v stranki izbrali novega vodjo Mattea Renzija in z njim se je preoblikovala tudi vsebinska plat DS. Renzi, ki je zelo svojeglav in premalo pripravljen poslušati druge, je na volitvah v evropski parlament leta 2014 dosegel 40 odstotkov podpore, kar je v današnjih razmerah – ne samo v Italiji, ampak tudi v drugih državah – zelo visoka številka. Žal pa je od takrat stranka začela drseti navzdol zaradi napak, od tega, kako je bila izpeljana ustavna reforma, do tega, kako je bil sprejet nov volilni zakon.

Demokratska stranka je nastala iz združitve dveh strank, krščanske demokracije in komunistične stranke, ki sta bili v vsem povojnem obdobju na različnih straneh. To pomeni, da obstajajo med volivci in člani še vedno različni pogledi, Renzi pa je bil premalo pozoren na to raznolikost in je dopustil, da se je po referendumu zgodil razkol, ko je iz stranke izstopil velik del članov. Sedaj si nekateri prizadevajo za vzpostavitev ponovnega dialoga.

Z vsebinskega vidika je Demokratska stranka, ko je bila v vladi, sprejela reforme, ki so levičarske in so odraz širših pogledov na družbo. Narejeno je bilo veliko pozitivnega, žal pa to ni prišlo v ospredje zaradi Renzijevih izjav oziroma njegovega obnašanja.

Je Renzi danes breme za stranko?

Za nekatere je breme, za druge pa je inovativen, na neki način je razbil dolgotrajno nepremakljivost italijanske družbe in politike. Isti ljudje so bili na sceni že predolgo in niso bili pripravljeni na spremembe. On je te spremembe začel uvajati, kar je bilo zelo pozitivno, vendar bi moral biti dovzeten tudi za dogovarjanje z drugimi, saj pač vsega ne moreš narediti sam.

Omenili ste ustavno reformo. Je bila to napaka ali je bilo napačno zgolj to, kako se jo je Renzi lotil?

Absolutno ni bila napaka, Italija potrebuje ustavno reformo. To ni bil prvi, ampak že tretji poskus. Za ustanovno reformo je treba dobiti čim širšo podporo, ker gre za temeljni dokument. Reforma ni načela bistvenih vrednot, ki so nastale iz odporniškega gibanja, ta prvi del ustave je torej ostal nespremenjen. Šlo je za spremembe drugega dela ustave, predvsem odpravo dvodomnega sistema, ki blokira tudi italijansko politiko in delovanje parlamenta. Sistem je takšen, da vsak zakon roma skozi oba doma parlamenta, in to je zamudno. Poleg tega imamo tudi preveliko politikov.

Z vsebinskega vidika ta reforma torej ni bila slaba, vendar je bila na neki način vsiljena in ni bila dogovorjena. Problematičen je bil tudi način, kako je bil izpeljan referendum, Renzi se je postavil kot edini zagovornik teh sprememb – in to je reformo pokopalo. Prepričana sem, da potrebujemo reorganizacijo države. Nekateri predlagajo predsedniški sistem. Obstajajo različne možnosti, vsekakor pa mislim, da sistem, ki ga imamo, ne ustreza več potrebam današnje družbe.

Še ena od negativnih posledic reforme je bilo hitrejše usihanje zaupanja v tradicionalne stranke.

Po eni strani je to nezaupanje postalo stalnica v vseh razvitih državah. Če pogledamo Slovenijo, vidimo, da vsako leto nastane neka nova stranka in potem po nekaj letih izgine. Ljudje danes sploh nimajo več zaupanja v tradicionalne stranke, zato se je tudi v Italiji tako razvilo Gibanje 5 zvezd, ki je nastalo kot protest proti obstoječi situaciji. Toda protestiranje in prevzemanje odgovornosti za upravljanje države sta dve različni stvari. Primer tega v Italiji je Rim, kjer imamo županjo iz vrst G5Z, ki je dokazala, da funkcije absolutno ni sposobna opravljati.

Si Italija, v kakršnem stanju je danes, lahko privoščiti politično nestabilnost?

Politična nestabilnost bi bila zelo tvegana, tudi zaradi tega, ker vsi statistični podatki kažejo na pozitivne premike. Če se to sedaj blokira, bomo spet storili korak nazaj. Potrebovali bi vlado, ki bi zagotovila nadaljevanje reform in sedanje gospodarske rasti. Mislim, da bi to koristilo tudi Evropi, saj je Italija ena izmed ustanovnih članic EU in ena od vodilnih držav.

Ali Evropa podcenjuje potencialni problem, ki ga predstavlja Italija?

Kljub vsemu verjetno ni tako hudo, položaj je primerljiv s tistim v drugih državah. Ne verjamem, da je v Italiji težje. Imamo osnovno demokratično tkivo, ki je zelo solidno. Sistem krajevnih uprav, dežele, pokrajine, občine – vse to funkcionira na najboljši način. Imamo tudi zdravo gospodarsko tkivo, tako da Italija s tega vidika ne predstavlja nobene nevarnosti. Edino vprašanje je, če se bo politika prevesila na desno oziroma če bo postala bolj protievropsko usmerjena. Na to pa mora biti Evropa bolj pozorna.

Evroskepticizma je v Italiji vedno več in na primeru Velike Britanije smo videli, kaj to pomeni. To je posledica gospodarske krize, ki je ustvarila novo negotovanje. Nekatere stranke iščejo krivca za to in v tem primeru je to Evropa. Res pa je tudi, da so spremembe v Evropi potrebne. Razlika med tistimi, ki imajo, in tistimi članicami, ki zaostajajo, je velika. Evropa ni doumela migracijske krize, na tem področju nima niti skupne politike. Mislim, da je Evropo treba predvsem utrditi. Nekatere politike morajo biti skupne in teh se morajo vse države držati enako. Ne more biti tako, da kadar se ti spleča, si del EU, če se ti ne spleča, pa greš po svoje. Tudi glede migracij bi se morale breme razdeliti.

Bipolarno politično razmerje je v Italiji že nekaj let podrt. Ali lahko novi volilni zakon povrne staro stanje? To je bil navsezadnje tudi del njegovega namena.

Težko bi volilni zakon sam po sebi pogojeval ta sistem. Prepričana sem, da bi potrebovali večinski sistem z dvojnimi glasovi, tako kot imajo to urejeno v Franciji, po katerem bi se moral vsak prej opredeliti, kam gre njegov glas. Drugi pravijo, da je proporcionalni sistem najboljši, ker najbolj odraža voljo volivcev. Vendar v primeru Italije ta še bolj pospešuje negotovost, prav zaradi tega, ker imamo tri politične bloke. Dejstvo pa je, da je težko sprejeti dober zakon tik pred volitvami, kot se je zgodilo v Italiji.

Po dveh mandatih v Rimu ste konec lanskega leta napovedali, da ne boste več kandidirali na parlamentarnih volitvah. Mislite, da bi bili izvoljeni še v tretje, če bi se drugače odločili, ali bi vam to morebiti preprečil novi volilni zakon?

Verjamem, da bi bila. Verjetno bi bila nosilka liste Demokratske stranke, vsaj tako mi je bilo obljubljeno. Mislim, da sem v teh desetih pridobila zaupanje skoraj vseh Slovencev, saj sem vedno poskušala delati tvorno in v sodelovanju z vsemi deli manjšine.

Vaša morebitna naslednica Tatjana Rojc ni nosilka liste, uvrščena je na drugo mesto. Po mnenju mnogih so njene možnosti za izvolitev majhne.

Idealno bi bilo, če bi bila nosilka liste, vendar smo od vsega začetka vedeli, da ne bo tako. Vsekakor sem prepričana, da nam jo bo uspelo izvoliti.

Kaj bi pomenilo za manjšino, če bi se na koncu izkazalo, da ste bili vi njena zadnja predstavnica, ki je bila izvoljena v italijanski parlament?

To bi bil velik poraz za vse tiste, ki smo si prizadevali, da se te zastopanosti ne izgubi, pa tudi velik poraz za italijansko demokracijo. Manjšina bi izgubila svojega predstavnika, ki poskuša reševati njene probleme. V tem primeru bi morali še hitreje spremeniti volilni zakon, da bi bilo to mesto zagotovljeno mimo strankarskih pripadnosti.

Bi bil to tudi poraz za Slovenijo?

Slovenija si je vedno prizadevala za rešitev tega vprašanja, žal manjšina v zadnjih letih ni bila sposobna predstaviti dogovorjenega predloga glede volilnega zakona. Izhajati moramo predvsem iz tega, da sistema, kakršnega ima Slovenija za svoje manjšine, ni mogoče prenesti v Italijo. Prvič zaradi tega, ker Slovenci doslej nismo marali preštevanja, kar velja za Italijane in druge manjšine, ki živijo v Sloveniji. Drugič pa zato, ker je v Sloveniji možen dvojni glas in torej se lahko vsakdo izreče glede na svojo idejno strankarsko pripadnost in potem izbira kandidata, ki je predstavnik manjšine. To v Italiji ni možno, ker ima po italijanski ustavi vsak človek le en glas.

Po Evropi obstajajo različni modeli, od tega, da imajo manjšine pri vladi svojega predstavnika, do tega, da imajo okrožje, ki je res manjšinsko. Toda najti občine, ki so izključno slovenske, je težko. Vse naše občine so dvojezične, samo v treh občinah na Tržaškem in v treh na Goriškem so Slovenci v večini. Težko bi bilo, če bi zgolj te izbirale kandidata, saj je Slovencev veliko več. Ne glede na to, ali bo Tatjana Rojc izvoljena ali ne, je treba najti model, ki zagotavlja vsakemu posamezniku, da se opredeli po svojem prepričanju. Zakaj, je razvidno denimo pri istospolnih porokah. V manjšini nimajo vsi enakega stališča do tega vprašanja, zato je prav, da se ohrani izbira.

Vsekakor pa bi bilo prav, da glede manjšinskih vprašanj dobimo skupnega kandidata. Tudi v manjšini so nekateri prepričani, da pripadnost njej ne more biti edini ključ, na podlagi katerega bi se moralo izbirati na volitvah. Približno odstotek ali dva odstotka zakonov, ki pridejo pred parlament, neposredno zadevata manjšino. Vse drugo zadeva Slovence kot državljane Italije. Če oddaš svoj glas zgolj zaradi manjšinske pripadnosti, je to malo omejujoče. Veliko dela je treba opraviti v sodelovanju z ministrstvi. Samo en parlamentarec od 900 parlamentarcev ne doseže ničesar. Za sabo je treba imeti nekoga, ki te podpira. Če ne bi imela odločilne podpore svoje stranke, ne bi dosegla nič. Mogoče je za nemško manjšino drugače, njihovi glasovi v senatu so bili včasih odločilni pri tem, ali je bil kakšen zakon sprejet.

Zahteve po recipročnosti torej niso realne?

V manjšini imamo zelo različna gledanja glede tega. Če smo za preštevanje, nam bodo tudi druge stvari delili na podlagi števil. Če bi privolili v preštevanje, se sprašujem, koliko ljudi bi se sploh izreklo za Slovence? In če bi se to zgodilo, bi to verjetno veljalo za vse manjšine v Italiji. V Italiji so tri narodne manjšine, potem so tu še jezikovne manjšine, ki jih priznava vsedržavni zakon. Gre za zapleten proces. Mogoče pa bi morali stremeti k drugačnim rešitvam, vendar ta predlog mora zrasti znotraj manjšine, s tem da je treba zadevo preučiti strokovno in preveriti, kakšne so realne možnosti.

Je za poenotenje manjšine glede tega vprašanja potreben neuspeh Tatjane Rojc?

Mislim, da ne. Potrebujemo predvsem dobro voljo vseh. Razumeti moramo, da se dolgoročno vsem splača, da se to zadevo reši in da se to vprašanje ne načenja ob vsakih volitvah.

Slovenski predstavniki poudarjajo, da so odnosi z Italijo dobri in da se je v letih, ko ste bili v parlamentu, uredilo veliko vprašanj v zvezi s položajem manjšine. Posebno izstopa zagotovitev sistemskega financiranja. Bi lahko to dosegli brez predstavnika v Rimu?

Zelo težko. Lahko se seveda zanašamo na druge parlamentarce iz vrst leve sredine, ki je bila vedno bolj dovezetna za manjšinska vprašanja. V teh dveh mandatih so mi tudi drugi parlamentarci leve sredine iz dežele Furlanije - Julijske krajine večkrat priskočili na pomoč. Bila sem članica poslanske zbornice, v senatu pa je bilo treba moje popravke potrjevati, tako da sem vedno imela oporo. Seveda pa to ni isto, kot če imaš svojega poslanca. Ni iste občutljivosti. Manjka znanje, poznavanje problemov. Res mislim, da kljub odprtosti, ki smo jo v teh letih pri vladi in parlamentu zaznali do manjšine, brez stalnega opozarjanja ne bi bilo isto.

- Egejski otoki so človeška deponija. Boštjan Videmšek, poročevalec. Delo, 26.02.2018, str. 1

Begunci. Slabe razmere v nastanitvenih centrih – Zaprta pot v Evropo

Samos – Novodobna koncentracijska taborišča oziroma tako imenovana žarišča (hot spots) na grških otokih so temna skrivnost, ki jo želita Bruselj in Antene skriti pred javnostjo. Najhuje je na egejskih otokih, kjer so begunci in migranti oropani prihodnosti.

Na Samosu vsak drugi, morda tretji dan pristane čoln z begunci. Podobno je na drugih egejskih otokih, kjer je zdaj okoli 11.000 beguncev. V celotni Grčiji jih živi približno 45.000. Ob zaostrenih razmerah v Siriji in turškem obračunavanju s Kurdi je zdaj kljub zimi, nemirnemu morju in slabim povratnim informacijam iz Grčije in drugod iz Evropske unije na poti proti egejskim otokom ponovno več ljudi kot v minulih sorazmerno mirnih mesecih.

Vstop v sprejemni center na Samosu je brez posebnega dovoljenja, do katerega tako rekoč ni mogoče priti, strogo prepovedan. Toda otoška policija je kadrovske podhranjena, tako da nadzor ni ravno popoln. V prostoru, ograjenem z visoko ograjo, so nečloveške razmere, na območju, ki naj bi bilo dovolj veliko za 700 ljudi, jih je zdaj 1500.

Ne kaže na bolje

»Razmere so zelo slabe. Ne kaže, da bo šlo na bolje,« je blizu pristanišča, od koder skupine najranljivejših beguncev, ki jim uspe dobiti zdravniško potrdilo, enkrat ali dvakrat na teden odplujejo proti Pireju, dejala Alike Meimaridu, ki v okviru Zdravnikov brez meja (MSF) na Samosu vodi projekt psihološke pomoči beguncem. »Ljudje so tu ujeti. Ponižani. Na stare vojne travme se nalagajo nove. Stres je silovit. Veliko je depresije in samopoškodovanja, tudi poskusov samomora. Azilni sistem je zelo počasen. Bivalne razmere so zelo slabe. Higienske razmere so grozljive. Kar nekaj je notranjih konfliktov. Zlasti težko je otrokom in ženskam, ki v kampu niso varni.«

- **Avstrija na evropskem sodišču. Novica Mihajlovič. Delo, 26.02.2018, str. 3**

Evropska pravda. Avstrijska zakonodaja diskriminira podjetja iz sosednjih držav?

Ljubljana – Avstrijska protidampinška zakonodaja otežuje delo podjetjem iz sosednjih držav. Celovška odvetnica Maria Škof bo danes v Luksemburgu prepričevala evropske sodnike, da Avstrija ravna diskriminatorno in v nasprotju z evropskimi pravili.

Slovenska podjetja, ki že leta uspešno prodajajo svoje storitve avstrijskim naročnikom, so lani postala nekonkurenčna. Avstrija je namreč uvedla ostrejšo protidampinško zakonodajo. Tako mora naročnik za storitve neavstrijskega podjetja vnaprej plačati varščino. Nova zakonodaja tudi močno povečuje obseg zahtevane dokumentacije, ki jo mora tuje podjetje predložiti za delo v Avstriji, in povečuje sankcije za kršitve, nekatere kazni so se tudi postotile.

Na smučišče s fasciklom dokumentov

V praksi to denimo pomeni, da mora slovenski učitelj smučanja pri sebi v vsakem trenutku imeti vso plačilno in drugo dokumentacijo v celoti prevedeno v nemščino, v nasprotnem mu ob obisku inšpektorja za delo grozi visoka denarna globa. Slovenski napoteni delavec oziroma njegov delodajalec v slovenskem podjetju je po novem lahko kaznovan že, če si izposodi orodje od kolega, ki dela na istem gradbišču za avstrijsko podjetje. Če slovenski tovornjak dobi vožnjo v Avstriji, mora lastnik podjetja tako vožnjo teden dni prej prijaviti uradu za Delo v Avstriji s celotno dokumentacijo vred. Takšne zahteve slovenskemu avtoprevozniku povečajo obseg administracije in posledično stroške v primerjavi z avstrijskim tekmečem.

Maria Škof v Luksemburgu ne brani le Slovencev

Da je takšno ravnanje Avstrije v nasprotju z evropskimi pravili, da ne štiti avstrijskih delavcev, ampak izriva ponudnike storitev iz drugih držav z avstrijskega trga, so že ob napovedi uvedbe ostrih pravil zatrtili v med Slovenci priljubljeni celovski odvetniški pisarni Grilc-Vouk-Škof. Odvetnica Maria Škof je že konec leta 2016 v imenu skupine 117 slovenskih podjetij in obrtnikov zaradi te zakonodaje vložila pritožbo na evropsko komisijo. To stališče bo zagovarjala tudi danes na evropskem sodišču v Luksemburgu v primeru Čepelnik proti Republiki Avstriji.

Slovensko podjetje je v tej zadevi tožilo avstrijskega naročnika za neplačanih 5000 evrov za obnovo hiše. Avstrijec tega zneska ni plačal izvajalcu, ker je od okrajnega glavarstva v Velikovcu dobil odločbo s prepovedjo plačila slovenski družbi in nalogom, da ta znesek plača državi. To zato, ker slovenski gradbincec ob nadzoru delovišča ni imel popolne dokumentacije. Čeprav je gradbincec še isti dan predložil vse zahtevano, je denar pristal na računu države, sam pa ostal brez plačila.

Varščine, ki jih morajo plačevati naročniki za primer domnevnih formalnih prekrškov izvajalcev, so v nasprotju z evropsko direktivo o svobodi izvajanja storitev. Stališču, da je takšno ravnanje Avstrije diskriminatorno do konkurence iz drugih članic Evropske unije, so se doslej pridružile tudi Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska. Avstrijo je doslej vzela v bran le Francija.

- **Iskanje izgubljenega Balkana. Peter Žerjavič o Junckerjevi balkanski turneji. Delo, 26.02.2018, str. 5**

Skopje, Tirana, Beograd, Podgorica, Sarajevo, Priština. To so postaje nekajdnevne balkanske turneje predsednika evropske komisije Jean-Clauda Junckerja. Končala se bo s skupnim srečanjem z vsemi voditelji držav Zahodnega Balkana v Sofiji. Junckerjeva pot je zasnovana kot še eno znamenje, da je Unijina ponudba za evropsko perspektivo celotne regije verodostojna in da bo v prihodnjih letih ostala v središču bruseljske politike.

Juncker je leta 2014 ob prihodu na položaj sporočil, da v njegovem mandatu širitve ne bo. To sporočilo ni bilo le opis razmer – vse kandidatke v regiji so še predaleč od članstva –, temveč tudi znamenje strateškega nezanimanja za regijo. Pozneje so se negativna gibanja nadaljevala. Makedonija se je sama oddaljevala na evropski poti, Kosovo ostaja nekakšna črna luknja, BiH s svojo disfunkcionalnostjo stopica na mestu ... Danes velja pravilo: države v balkanski regiji se pretvarjajo, da se reformirajo, EU pa se pretvarja, da jim verjame. Čedalje večja odsotnost ZDA in vstopanje drugih akterjev v nestabilno evropsko regijo sta Unijo prisilila, da začne regijo obravnavati resneje. Popuščanje velikih kriz, s katerim je bila bruseljska politika preobremenjena, je razširilo maneverski prostor za priprave na novo širitve.

Tudi migracijska kriza je pokazala neposredno povezanost balkanskih držav z EU in njenimi težavami. Leto 2025, ki je v strategiji EU za Zahodni Balkan omenjeno kot leto, ko bi Črna gora in Srbija v najboljšem primeru postali članici, nikogar ne zavezuje. Vsako vzbujanje neutemeljenih pričakovanj ima lahko po razočaranju z njihovo neizpolnitvijo nasprotni učinek od želenega. Zato je ciljno leto lahko le spodbuda državam, da se odločneje lotijo svojih domačih nalog.

Dela je veliko. Vse države v regiji demokratično niso utrjene. Težave imajo z medijskimi svoboščinami, pravicami posameznih skupin, pravno državo. Hujskaška retorika v politiki ni pojav le na Balkanu, a v regiji, ki je v 90. letih preživela krvavo morijo, so njeni učinki še posebno nevarni. Pred Srbijo so še temeljni izzivi, denimo priznanje Kosova. Prej ko se bo zadeva z normaliziranjem odnosov premaknila, lažje se bodo odprle nove perspektive.

Stvari s posledicami vojne so povsod kočljive. Juncker je pred kratkim spomnil, da sta njegov Luksemburg in Nemčija potrebovala več desetletij, da sta uredila vprašanja, ki so izhajala iz vojne. Tudi gospodarsko so balkanske države še velika

gradbišča in daleč od sprejemljivosti za Unijo. Poleg tega z dolgoletnim množičnim izseljevanjem mladih in izobraženih trajno izgublja človeški kapital. Temeljna naloga so skupne naložbe v infrastrukturo in regionalno sodelovanje. Ne glede na odmevno turnejo Juncker prepušča pravo ukvarjanje s krhko regijo svojemu nasledniku. Iskanje evropske perspektive za Balkan je dolgotrajen proces, ki ni odvisen le od politične volje. A njen obstoj je prvi pogoj.

• **Brez imen, obrazov, usod. Brez prihodnosti. Boštjan Videmšek, poročevalec. Delo, 26.02.2018, str. 6**

Begunci v Grčiji. Trenutno je na otokih ujetih 11.000 ljudi, azilni postopki pa potekajo zelo počasi

Samos – Stran od oči evropske javnosti, ki ima iz dneva v dan manj empatije, se begunska tragedija na grških otokih – in tudi na celini – nadaljuje. Najhuje je na egejskih otokih, kjer so oblasti po nalogu evropskih birokratov po zaprtju »balkanske begunske poti« pred dvema letoma odprle »žarišča« (hot spots), koncentracijska taborišča našega časa.

Po dveh dnevih neprestanega dežja kaj drugega ni bilo pričakovati. V begunskem taborišču Vathy na hribu nad otoško prestolnico so potoki blata zalili šotore, kjer so se gnetli otroci. Kopalnice, že tako v zelo slabem stanju, so bile zalite z vodo. Iz njih je strahovito zaudarjalo. Ženske so v jutranjem hladu čistile, kar se je dalo očistiti. Peščena pot, ki vodi od vhoda v »sprejemni center«, dejansko zapor na prostem, proti vrhu pobočja, prek katerega se razteza razčlovečen logistični izum evropske (proti)begunske in (proti)migrantske politike, je bila komaj prehodna. Prek nje je švignila podgana. V bližini je osamljeni otrok jedel ostanke zajtrka. Njegova mati je ob visoki žični ograji prala in sušila perilo.

Vstop v »sprejemni center« – podobni taborišči sta še na Lezbosu (Moria) in Hiosu (Vial) – je brez posebnega dovoljenja, do katerega tako rekoč ni mogoče priti, strogo prepovedan. Toda otoška policija je kadrovske podhranjena, tako da nadzor ni ravno popoln. A razmere v »sprejemnih centrih«, o katerih je že vsaj poldrugo leto kljub »kratkoročnosti« servisov jasno, da so bili politično »zastavljeni« dolgoročno, so temna skrivnost, ki jo želita Bruselj in Atene skriti pred očmi javnosti. Tej je dostopna le statistika. In prevladujoč varnostno-rasistični diskurz, ki je begunce in migrante že davno razčlovečil in spremenil v homogeno maso. Brez imen, obrazov, usod. In predvsem brez prihodnosti.

Podgane, samopoškodovanje in brezup

»Tu je strašno. Prišel sem pred tremi meseci. Ne morem ne naprej na nazaj. Sam sem. Ne vem, kaj naj storim. Tu zapravljam življenje,« je pred premočenim šotorom dejal Abdala iz iraške Basre. »Nobeni možnosti nimam, da bi šel naprej proti Evropi. Nas, Iračanov, ne spustijo naprej. Bojim se, da me bodo deportirali,« je nadaljeval mladenič, ki se je držal zase. V »kampu« na Samosu, ki je od turške obale oddaljen le nekaj kilometrov, se tudi kot mlad in sorazmerno močen moški ne počuti varnega – v taborišču, kjer je uradno prostora za 700 ljudi, jih trenutno živi 1500.

Avgusta in septembra lani, dokler grške oblasti z Organizacijo Združenih narodov za begunce (UNHCR) niso pospešile transferjev najbolj ranljivih beguncev proti celini, se jih je v resnično peklenskih razmerah gnetlo 2200. Toda razmere v »sprejemnem centru« se niso izboljšale. Nasprotno. Poleg tega ljudje še vedno prihajajo. Na Samosu vsak drugi, morda tretji dan pristane čoln z begunci. Podobno je na drugih egejskih otokih, kjer je trenutno okoli 11.000 beguncev. V celotni Grčiji jih živi približno 45.000. Ob zaostrenih razmerah v Siriji in turškem obračunavanju s Kurdi je trenutno kljub zimi, nemirnemu morju in slabim povratnim informacijam iz Grčije in drugod iz Evropske unije na poti proti egejskim otokom ponovno več ljudi kot v minulih sorazmerno mirnih mesecih.

»Razmere so zelo slabe. Ni znakov, da bi šlo na bolje,« je blizu pristanišča, od koder skupine najbolj ranljivih beguncev, ki jim uspe dobiti zdravniško potrdilo, enkrat ali dvakrat na teden odplujejo proti Pireju, dejala Alike Meimaridu, ki v okviru Zdravnikov brez meja (MSF) na Samosu vodi projekt psihološke pomoči beguncem. »Ljudje so tu ujeti. Ponižani. Na stare vojne travme se nalagajo nove. Stres je silovit. Veliko je depresije in samopoškodovanja. Tudi poskusov samomora. Azilni sistem je zelo počasen. Razmere za bivanje so zelo slabe. Higienske razmere so grozljive. Kar nekaj je notranjih konfliktov. Zlasti težko je otrokom in ženskam, ki v kampu niso varni. Primeri spolnega nadlegovanja niso redki. Ženske si ponoči ne upajo same na stranišče,« je povedala grška humanitarka. Najbolj tragično je, da si ujeti ljudje v taborišču želijo resno zboleti – le tako lahko namreč računajo na zdravniško potrdilo in nadaljevanje poti proti Atenam. Bilo je tudi nekaj primerov, ko so ženske namenoma zanosile, da so se uvrstile med »najbolj ranljive« begunce. A na otoku razen vojaškega psihiatra ni nikogar, ki bi bil poklican za postavljanje diagnoz mentalnega zdravja. Številni begunci s psihičnimi težavami so tako končali kar na lokalni policijski postaji, kjer je mala priprona celica ves čas polna beguncev. Po navadi tistih, ki so jim oblasti že drugič zavrnilo prošnjo za azil in čakajo na deportacijo.

Ker direktnih deportacij – del evropsko-turškega begunskega dogovora – s Samosa ni, pač pa morajo begunce najprej poslati na Lezbos, morajo ti čakati na deportacijo, kot da bi bili najhujši kriminalci.

Toda tudi pot uradno bolj ranljivih ljudi, kar beguncem krade že tako načeto dostojanstvo, saj so za golo preživetje dobesedno prisiljeni tekmovali, se večinoma konča v celinski Grčiji. Ali v Srbiji. Evropske meje so zaprte. »Grški in evropski azilni sistem z geografskimi omejitvami sili begunce v zbolevanje, hkrati pa ni nadzora. Birokracija počne, kar hoče,« je bila kritična Alike Meimaridu iz Zdravnikov brez meja, ki se bodo konec marca umaknili s Samosa. Frustrirani – njihova terenska misija ni bila uspešna. Razmere na otoku so se še zaostriale. »Ne moremo ostati za vedno in zapolnjevati lukenj. Vlada mora opraviti svoje delo,« je dodala Alike.

Birokracija

Toda grška vlada kljub obilni finančni »spodbudi« iz Bruslja, ki se je odločil spremeniti Grčijo v človeško deponijo in bil v tej nameri zelo uspešen, ne opravlja »svoje delo«. Ljudje ostajajo – tisoči v nedogled – ujeti na otokih. Ob tem so številni namestitveni centri na severu Grčije polprazni, hkrati pa po reki Evros, še enem množičnem grobišču ob Sredozemlju, prihaja čedalje več ljudi. Azilni postopki potekajo boleče počasi. Celoten dodobra spolitiziran (ne le) azilni sistem je prežet z odvračilno in popolnoma razčlovečeno birokracijo in prav nič ne kaže, da bi se lahko karkoli spremenilo. Težko si je predstavljati, kaj bi se lahko zgodilo v Grčiji, kjer so v času najhujše begunske krize odigrale ključno vlogo solidarnostne skupine in zdaj že pošteno utrjene ter marsikje, tudi na sicer tradicionalno konservativnem in »zaprtem« Samosu, proti beguncem uperjene lokalne skupnosti. Njihova jeza je upravičena – Atene so jih pustile na cedilu. To bo še poslabšalo njihov odnos do beguncev in migrantov v naslednjih mesecih, ko se bo vreme izboljšalo in morje umirilo.

• **Jean-Claude Juncker na Zahodnem Balkanu.** Delo, 26.02.2018, str. 6

Evropska komisija

Na kratko

Bruselj – Evropska komisija si želi po več letih **oživiti širitveni proces**. Njen predsednik Jean-Claude Juncker danes začne turnejo po državah Zahodnega Balkana. Najprej se bo ustavil v Makedoniji, ki kandidira za članstvo od leta 2005, a jo na poti v EU ovira Grčija zaradi spora o imenu države. Komisija bo najverjetneje do poletja predlagala začetek pristopnih pogajanj z Makedonijo in Albanijo. Obe državi sta v zadnjih letih sprejeli pomembne reforme in se kvalificirali za ta korak. Turnejo bo Juncker sklenil v četrtek v Bolgariji.

- **Zahodni Balkan v čakalnici Evropske unije. Vili Einspieler. Delo, 27.02.2018, str. 3**

Balkanska turneja. Jean-Claude Juncker je v Beogradu poudaril, da članice EU ne morejo postati države, ki niso rešile dvostranskih sporov

V Evropsko unijo bi leta 2025 lahko vstopile države Zahodnega Balkana, ki bodo izpolnile vsa merila za članstvo. To je v Tirani poudaril predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker, ki je začel balkansko turnejo v Skopju, končal pa jo bo v Sofiji.

Jean-Claude Juncker se je za balkansko turnejo odločil po predstavitvi strategije evropske komisije za Zahodni Balkan, s katero želi po več letih oživiti širitveni proces. Državam kandidatkam je obljubil, da bo EU prepoznala njihova prizadevanja. V Skopju je še poudaril, da bo Bruselj o pristopnih pogajanjih z državami Zahodnega Balkana odločal ločeno, glede na njihova posamična prizadevanja. Rok je odprt za vse države kandidatke, ki jim Bruselj domnevno verjame, da se reformirajo. Čeprav sta Srbija in Črna gora, ki se že pogajata, najdlje na poti v EU, to še ne pomeni, da bosta gotovo vstopili v EU do leta 2025.

Brez uvoza nestabilnosti

V Beogradu je Juncker včeraj poudaril, da članice EU ne morejo postati države, ki niso rešile dvostranskih sporov. Po njegovih besedah želijo na Balkanu zagotoviti stabilnost, ne uvažati nestabilnosti. V tem kontekstu je poudaril, da Bruselj želi normalizacijo odnosov med Srbijo in Kosovom, karakter sporazuma pa morata doreči Beograd in Priština. Sklenil je z ugotovitvijo, da EU brez Zahodnega Balkana in Srbije ni celovita.

Albanija in Makedonija še čakata na pogajanja, vendar je evropski komisar za širitev Johannes Hahn ocenil, da bo evropska komisija začetek pristopnih pogajanj s tema dvema državama, ki sta v zadnjih letih sprejeli pomembne reforme, najverjetneje predlagala do poletja. Makedonija je kandidatka za članstvo v EU od leta 2005, Albanija pa od leta 2014. Albanski premier Edi Rama je izpostavil prve rezultate pravosodne reforme, ki je ključna za začetek pristopnih pogajanj.

Sporazum v sedmih točkah

V Skopju je Juncker poudaril, da bi Makedonija lahko dobila datum za začetek pristopnih pogajanj že v prihodnjih mesecih, če bo rešila spor o imenu z Grčijo. Makedonsko oblast in grškega premiera Aleksisa Ciprasa je pozval, naj kot prijatelji rešijo vprašanje imena. Kot korak na poti k začetku pristopnih pogajanj je omenil sporazum o dobrem sosedskem sodelovanju med Skopjem in Sofijo.

Makedonski premier Zoran Zaev je pojasnil, da Makedonija vztraja pri trajni rešitvi, ki bo spoštovala dostojanstvo in zaščitila identiteto obeh držav. Zaev je prepričan, da bosta državi uspeli najti takšno rešitev. Zaev je kot neutemeljene zavrnil grške trditve, da ima Makedonija ozemeljske apetite do Grčije, če se zanemarijo grške plaže, ki jih vsako poletje okupira več kot milijon Makedoncev. Poudaril je, da za Skopje ni sprejemljiva grška zahteva, naj potrdi spremembo imena tudi s spremembo ustave.

Sodeč po navedbah grških medijev za Atene ni sporno samo ime Makedonije, ampak Skopju predlagajo sporazum v sedmih točkah po sistemu vzemi ali pusti. Ciprasov predlog naj bi se poleg imena nanašal tudi na obseg uporabe imena, jezika, identitete, komercialne uporabe imena, okrajšave in akronime. V Skopju so se na predlog že odzvali s sporočilom, da se o identiteti in jeziku ni mogoče pogajati. V igri so, na primer, kratice MK in MKD za Makedonijo, ki so neposredno povezane z imenom Makedonija. Grčiji menda ne ustreza niti makedonska državna himna, ki vsebuje iredentistične elemente, od Skopja pa naj bi še zahtevale spremembo vseh osebnih dokumentov državljanov, od osebne izkaznice do potnih listov in voznških dovoljenj.

- **Erjavec in Cerar jutri o pismu Bruslju. STA. Delo, 27.02.2018, str. 4**

Nespoštovanje arbitraže

Na kratko

Bruselj – Zunanji minister Karl Erjavec bo jutri obvestil premiera Mira Cerarja o vsebini pisma evropski komisiji zaradi hrvaškega nespoštovanja arbitražne odločbe. Na sestanku bodo poleg predsednika vlade tudi predstavniki odvetniške pisarne iz Pariza in vsi ministri, ki so člani implementacijske skupine za arbitražno razsodbo. »Na tem sestanku bom predsednika vlade seznanil s tem, kakšni so elementi pisma, ki ga bomo poslali evropski komisiji in vsebuje vse, kar je potrebno za samo tožbo, ki bo vložena na Sodišču EU v Luksemburgu, je pojasnil Erjavec v Bruslju.

- **»Gre za vprašanje pokončnosti«. STA. Delo, 27.02.2018, str. 4**

Priznanje Palestine

Na kratko

Bruselj – »Pri priznanju Palestine kot samostojne države gre za vprašanje pokončnosti slovenske zunanje politike,« je poudaril zunanji minister Karl Erjavec po pogovorih na zasedanju zunanjih ministrov EU. Vse tri koalicijske stranke priznanje Palestine podpirajo, ves čas je šlo samo za vprašanje, kdaj je pravi trenutek, je spomnil Erjavec in poudaril, da je »pravi trenutek zdaj.«

- **Umazane evropske igre z begunci. Damijan Slabe. Delo, 27.02.2018, str. 6**

Sredozemlje. Evropske ladje ne rešujejo brodolomcev, ampak jih odganjajo v roke libijske obalne straže – Letos že 300 utopljenih

Dolgo se je govorilo, na to so v Sredozemlju ves čas opozarjale nevladne humanitarne organizacije, zdaj pa je na zahtevo tiskovnega predstavnika za evropske zadeve in poslanca levice v nemškem parlamentu potrdila domneve tudi nestrankarska ekspertiza bundestaga.

V Sredozemskem morju pred libijskimi obalami pri reševanju beguncev iz čolnov ne kršijo človekovih pravic le agresivni pripadniki libijske obalne straže, ampak tudi evropske vojaške in reševalne ladje, verjetno pa tudi italijanska služba za reševanje na morju s sedežem v Rimu. Evropske ladje namreč pred libijskimi obalami že lep čas ne rešujejo več beguncev, ampak jim poskušajo preprečiti nadaljevanje poti in jih pognati nazaj v roke libijske obalne straže.

Druga kršitev človekovih pravic je, da Evropa Libiji, ki nima niti regularne vlade in ni podpisala nobene konvencije o ravnanju z begunci, pri reševalnih akcijah vse večkrat prepušča vodenje teh operacij s pogosto katastrofalnimi posledicami za begunce. Samo v prvih dveh mesecih letošnjega leta se je v Sredozemlju po uradnih podatkih utopilo že več kot 300 - beguncev.

V resnici bi morale biti vloge jasne. Evropske ladje bi morale reševati begunce in migrante. To so dolžne početi po mednarodnem pomorskem pravu. Pri tem jim lahko pomagajo tudi nevladne človekoljubne organizacije, kot sta Sea Watch in SOS Mediterranee. Ker Evropejci po evropski konvenciji o človekovih pravicah in ženevski konvenciji o beguncih rešenih brodolomcev ne smejo vračati v Libijo, tam jim namreč grozijo zlorabe, zapor, mučenje in zatiranje, bi jih morale prepeljati na evropsko kopno, medtem ko bi morala libijska obalna straža skrbeti predvsem za red v svojih ozemelskih vodah.

Toda ta pravila so se, predvsem zaradi evropskega paničnega strahu pred afriškimi begunci, porušila. Militantne libijske milice, ki v glavnem opravljajo delo obalne straže v razsuti državi, so namreč italijanski, nemški in evropski denar ter opremo, ki so ju dobile, da bi namesto Evrope opravile umazano delo, vzele resno. Begunce v gumijastih čolnih na silo, tudi z orožjem, z nevarnimi manevri svojih plovil in celo s streli naganjajo v Libijo, pri čemer se je utopilo že več ljudi. Enako agresivno se spravljajo tudi nad manjše reševalne ladje civilnih organizacij, kar je po številnih pritožbah »humanitarcev« potrdil tudi zunanje-politični odbor EU.

Zgovoren je tudi primer iz najnoveše nemške ekspertize, na katero se sklicuje tednik Die Zeit. Gre za italijansko vojaško ladjo, ki je lani jeseni z manevri, namesto da bi nesrečne begunce rešila iz prenapoljenega gumenjaka, toliko časa preprečevala čolnu nadaljevanje poti, da je na kraj dogodka priplula oborožena posadka libijske obalne straže in migrante s silo nagnala v Libijo. Če bi to storil italijanski kapitan, bi kršil ženevsko konvencijo o nevračanju beguncev v zanje »ne varno državo«, tako pa si je italijanska posadka umila roke.

Evropa načrtno miži

Po oceni pravne službe nemškega parlamenta, ki pripravlja neodvisne analize za poslance, je tudi tako »oviranje plovbe«, dokler gumenjaka niso prevzeli »reševalci«, padli iz »tretje ne varne države«, kršenje ženevske konvencije. Nič manj pravno sporna nista evropsko oboroževanje in opremljanje libijske obalne straže ter izdatna evropska denarna pomoč razklani državi. Toliko bolj, ker obstajajo dokazi, da se pripadniki libijske obalne straže z orožjem in nasiljem ne spravljajo le nad begunce in migrante, ampak celo nad civilne reševalce in njihove organizacije. Kljub temu Evropa ob vseh teh kršitvah vztrajno miži in Libiji celo načrtno prepušča vodenje tovrstnih pomorskih »reševalnih« akcij.

Pomembno vlogo pri tem igra tudi rimska centrala za vodenje in koordinacijo reševanja iz morja, ki takrat, ko se blizu tragedije znajde več reševalnih ladij, nalogo z veseljem dodeli libijski obalni straži. Očitni interes Evrope je čim prej toliko oskrbeti libijske oblasti z denarjem, opremo in orožjem, da bodo ne glede na človekove pravice in pomorske konvencije sami sposobni po svoje »poskrbeti« za begunce, tako da se EU z njimi sploh ne bo več treba ukvarjati. In si mazati rok.

- **Tragika eksila, sedenja za zapahi in prepir. Mimi Podkrižnik. Delo, 27.02.2018, str. 6**

V katalonski slepi ulici. Padec podpore neodvisnosti in špansko vzpenjanje stranke Ciudadanos Alberta Rivere Katalonska družba je razočarana, jezna in predvsem razklana. Takšna je bila videti tudi minuli konec tedna, ko je v Barcelono na slavnostno odprtje svetovnega kongresa mobilne telefonije prispel španski kralj Filip VI. Nekateri so ga hoteli izžvižgati in so med tem zahtevali »izpustitev političnih zapornikov«, drugi so vzklkali, naj živi dolgo.

Čeprav Katalonija zdaj že mesece politično stopica na mestu, monarh v tem času ni niti črhnil o dialogu, zaradi česar se nedeljske otvoritvene večerje protestno nista udeležila barcelonska županja Ada Colau in predsednik katalonskega parlamenta Roger Torrent. Prvi dami Barcelone se suverenova nepripravljenost, da bi vsaj poskusil pomiriti strasti, »ne zdi primerna za demokracijo 21. stoletja«. S tem, ko ne reče nič – niti na policijsko nasilje nad katalonskimi volivci 1. oktobra se doslej ni odzval –, po njenem mnenju utrjuje nasilno politiko premiera Mariana Rajoya do Kataloncev. Ti medtem notranjepolitično spremljajo, kako se vodilni independentistični sili – Skupaj za Katalonijo [JxCat] Carlesa Puigdemonta, ki je še naprej v eksilu v Belgiji, in Republikanska levica Katalonije [ERC] Oriola Junquera, ki je še vedno za zapahi v Madridu – ne moreta dogovoriti, kdo naj bi vodil katalonsko vlado in kako.

Če naj bi vpeljali vzporedno dvoglavo predsedstvo in bi bil en predsednik Puigdemont v Bruslju, ERC zahteva, kot piše La Vanguardia, da bi bil v Barceloni predsednik generaliteta Junquera. Ta logika da je edina pravšnja, kajti tudi doslej je bil prvi predsednik katalonske vlade in drugi podpredsednik. V javnosti je resda slišati nekatera druga imena na čelu prihodnje vlade, kot so, recimo, Jordi Sánchez, Jordi Turull in Elsa Artadi, kakor je prav tako brati, da niso, če pogajanja med desnimi in levimi independentisti ne bodo uspešna, nemogoče niti nove volitve ...

In javno mnenje?

Medtem ko se independentistična katalonska politika tragično trga – vir blizu nekdanji katalonski vladi je za Delo povedal, da se prebegli politik zaveda, da lahko (mednarodno) hitro pade v pozabo –, so rezultati zadnje raziskave, ki so jo opravili v centru katalonske vlade za merjenje javnega mnenja, pokazali, da podpora neodvisnosti pada. Po vseh peripetijah med Barcelono in Madridom v zadnjih mesecih si odcepitve od Španije želi le še 40,8 odstotka Kataloncev. Za primerjavo: oktobra jih je bilo 48,7 odstotka. Institucionalno jih dobrih 36 odstotkov meni, da je najboljša ureditev »avtonomna

skupnost«, medtem ko jih slabih 33 odstotkov verjame v »neodvisno državo«; jeseni je bilo takih več kot 40 odstotkov. Še kakih 22 odstotkov jih je za »državo znotraj federalne Španije«, slabih 7 odstotkov pa jih zagovarja »regijo«. Hkrati se opazno spreminja politično ozračje v državi, kjer vedno bolj opozarja nase Albert Rivera, predsednik liberalne stranke Ciudadanos (Državljeni). Raziskave jih postavljajo na prvo mesto in kažejo, da se utegne na prihodnjih parlamentarnih volitvah tudi v Španiji posloviti stari bipartizem. Očitno je, da se niti socialisti (PSOE) niti konservativna Ljudska stranka (PP) niso sposobni posodobiti v transparentni moderni politični formaciji in pritegovati mlade, nadarjene ljudi. V stranki Državljeni, v kateri so po zadnjih volitvah obljubili podporo mandatarju Marianu Rajoyu, zdaj nezadovoljni opozarjajo, da konservativna vlada ne upošteva sprejetih dogovorov in ne izpolnjuje danih zavez – zato pa je že od jeseni v slepi ulici sprejemanje proračuna za leto 2018. V tej stranki pogojujejo svojo podporo, denimo, z znižanjem davka na dohodek, poenotenjem plač v policiji, v nacionalni in regionalni, kakor tudi zahtevajo, da poslanci, obtoženi korupcije, ne bi več smeli opravljati parlamentarne službe ... Od konservativne vlade, pogreznjene v korupcijske afere in obsedene s katalonsko problematiko, zahtevajo, naj se korenito predrugači: v nasprotnem bo še naprej ohromljena, kar ne more trajati v nedogled, se zavedajo v Ciudadanos, vse bolj samozavestni po velikem uspehu, ki so ga decembra lani dosegli na parlamentarnih volitvah v Kataloniji.

Vprašanje za vse Špance

Čprav je uradna Barcelona trenutno politično blokirana, Albert Rivera (v intervjuju za francoski Le Monde) verjame, da bodo independentisti na koncu le sestavili vlado in nato znova poskusili zagnati kampanjo za še en referendum o neodvisnosti. Kot si predstavlja, bodo Katalonci – s podporo Baskov – to hoteli doseči z ustavno reformo, ki bi priznavala pravico do samoodločbe. Sam to možnost kot velik zagovornik enotne Španije in enotne Evrope izpodbija, še preden bi jo lahko začeli uresničevati, in trdi, da bi morali o prihodnosti Španije vedno odločati vsi Španci. Pod morebitno njegovo premiersko taktirko se Kataloncem, ki hrepenijo po republiki, nemara slabo piše, saj bi si »prizadeval za močno vlado v Madridu« in »močno špansko državo, ki bo navzoča povsod in v vseh sektorjih javnega življenja« – »posebno v Kataloniji«, kjer da je bilo v zadnjih desetletjih preveč stvari izpuščenih iz španskih rok.

- **Inšpektor kaznoval hrvaška ribiča. B. Š. Delo, 28.02.2018, str. 2**

Savudrija – Prvič od implementacije arbitražne razsodbe o meji je slovenski ribiški inšpektor kaznoval dva hrvaška ribiča, ker sta ribarila v slovenskih teritorialnih vodah. Ribič Diego Makovac je prejel sedem plačilnih nalogov, Ecio Kocijančič pa enega. Na vsakem je kazen 420 evrov, ker sta ribarila brez dovoljenja, in še 420 evrov, ker sta inšpektorju onemogočila dostop do plovila. Po poročanju Glasa Istre je Makovac dejal, da so hrvaški ribiči ravnali po napotkih hrvaške policije. Inšpektor je pri izdaji naloga navajal objave hrvaških medijev, iz katerih je izvedel, da je Makovčev čoln vplul v slovensko morje ob spremstvu hrvaške policije. Predsednik ribiškega ceha istrske županije Robert Momić je izjavil, da bodo kazni predali ministrstvu za notranje zadeve in počakali na nadaljnja navodila hrvaške vlade.

- **Zahod ni ponudil Balkanu nič novega. Vili Einspieler. Delo, 28.02.2018, str. 3**

Promocija širitve. Rezultat inšpekcije bo razviden iz poročil o napredku v regiji

Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker na balkanski turneji promovira novo strategijo EU o širitvi, Zahodnemu Balkanu pa ni ponudil nič novega. V Skopju, Tirani, Beogradu, Podgorici, Sarajevu in Prištini tudi ni na inšpekcijskem pregledu.

To tudi ni naloga Jean-Clauda Junckerja, rezultati prave inšpekcije pa bodo razvidni šele iz poročil o napredku posameznih balkanskih držav na njihovi evropski poti. Nekatere domače naloge so zapisane v širitveni strategiji EU. Juncker vsem tudi pojasnjuje, da EU ni le gospodarski konglomerat, ampak predvsem skupnost vrednot.

To pomeni, da morajo države Zahodnega Balkana zagotoviti vladavino prava, ustaviti padanje ravni demokracije, depolitizirati pravosodje in zagotoviti svobodo medijev. Problem je tudi dejstvo, da nobena država v regiji še ni vzpostavila delujočega tržnega gospodarstva. Po oceni Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD) bodo države Zahodnega Balkana potrebovale desetletja, da bodo dosegle standard najrevnejših članic EU.

Dvojna merila Bruslja

Novost je zahteva Bruslja, da morajo države v regiji pred vstopom v EU rešiti dvostranska vprašanja. Na tako stališče Junckerja se je že odzval srbski zunanji minister Ivica Dačić, ki se je vprašal, kako sta bili v EU sprejeti Slovenija in Hrvaška, ki še vedno nista rešili vprašanja meje in še naprej štejeta ribe v Piranskem zalivu. Po njegovem mnenju so to dvojna merila EU.

Ker je Juncker izpostavil sporazum Beograda in Prištine kot enega od izzivov Srbije, ki ga mora rešiti pred vstopom v EU, je Dačić poudaril, da je pripravljen umakniti svoj podpis z bruseljskega sporazuma o normalizaciji odnosov s Prištino iz leta 2013, če skupnost srbskih občin na Kosovu ne bo ustanovljena. Po njegovem mnenju pogajanja niso smiselna, ker se v petih letih od podpisa ni še nič zgodilo, nihče pa od Prištine ne zahteva tako kot od Beograda, da mora doseči zgodovinski sporazum s Srbijo. Sklenil je z besedami, da lahko v Beograd pride kdorkoli, vendar priznanja neodvisnosti Kosova, ki nikoli ne bo postalo članica ZN, ne bo podpisal noben Srb.

- **»Begunske zgodbe so ogledalo sveta. Ogledalo vseh nas«. Boštjan Videmšek, poročevalec. Delo, 28.02.2018, str. 4**

Tragedija. Izpoved sirske begunke, novinarke in humanitarke, ki se je odločila ostati na Samosu in pomagati tistim, ki še prihajajo

Samos – Enainštiridesetletna Mažida Ali, ki prihaja iz okolice oblegane Vzhodne Gute, je na lastni koži občutila vso brutalnost in tragiko sirske vojne. Po dolgih letih trpljenja v režimskih in uporniških zaporih, kjer so ji »ukradli dušo in telo«, ji je, popolnoma uničeni, uspelo prek Turčije zbežati v Grčijo. Tu se je morala spopasti z vso brutalnostjo in tragiko evropske (proti)begunske politike.

V letih pred izbruhom vojne je Mažida živela najboljša leta svojega življenja. Po končanem študiju poslovnih ved in politologije ter dolgoletnem ljubiteljskem ukvarjanju s fotografijo je odprla podjetje za načrtovanje porok. Po luksuznih

hotelih v Damasku je vsak konec tedna organizirala in fotografirala poroke – največje družabne dogodke v sirski prestolnici. Posli so cveteli. Mažida je nekaj časa živela na veliki nogi in postala znana. To pa je kmalu postalo njeno prekletstvo. Spomladi leta 2011 se je začela vojna. Mažida je odraščala v vojaški družini – njen pokojni oče je bil visoki častnik sirske vojske, do katere je čutila veliko spoštovanje. Zato ni hotela – mogla – verjeti poročilom o režimskem obračunavanju s protestniki in tudi ne novicam o nenadni pojavitvi tujih borcev v nekaterih damaščanskih četrtih. Ne, kaj takega se v »njeni Siriji« ne bi moglo zgoditi.

Odšla je na ulice, da bi se na lastne oči prepričala, kaj se dogaja. Slikala je proteste in prve tanke, ki so zapeljali na ulice njenega mesta. Videla je prva trupla, doživela prve strelske obračune in bombardiranja. V nekaj tednih so se ji porušile vse iluzije – videla je, kako se popolnoma normalni ljudje lahko neopisljivo hitro prelevijo v hladnokrvne morilce in kako lahko stara, potlačena sovražstva z nekaj »zunanje spodbude« sprostijo kolektivno norost.

Kolektivno norost, ki ji, skoraj osem let pozneje, ni videti konca.

Poroke in pogrebi

Mažida je dokumentirala nasilje vseh vrst. Postala je državljanka novinarka. Njeni prijatelji in sorodniki so začeli izginjati. Po nekaj mesecih so jo aretirali pripadniki vladnih sil. Zaradi fotografij, ki so jih našli na spominski kartici njenega fotoaparata, so jo vrgli v ječo. Mesec dni so jo pretepali in mučili. Bila je žrtev spolne zlorabe. Večkratne. Videla je, kako so ljudje umirali zaradi posledic mučenja.

»Postala sem popolnoma drug človek ... Le tako sem lahko preživela vse, kar je bilo še pred menoj. Hkrati sem se odločila, da bom postala humanitarka in ljudem pomagala po najboljših močeh,« mi je razlagala v sončni kavarni na Samosu. Na vzhodnoegejski otok, kjer je v grozljivih razmerah ujetih okoli 2000 beguncev, je prispela 3. aprila 2016. Le nekaj dni po zaprtju tako imenovane balkanske begunske poti. Mažida je begunka z najdaljšim stažem na otoku – a v nasprotju z veliko večino drugih, je na otoku ostala prostovoljno. A o tem pozneje.

Prek družinskih povezav so jo po mesecu dni izpustili iz vladnega zavora. Vedela je, da doma ne more ostati. Hodila je po Siriji, spreminjala svojo identiteto, fotografirala in pisala. Tudi o razmerah v zaporih. Kmalu so jo zajeli pripadniki Svobodne sirske vojske (FSA). Tudi o njih je najprej mislila, da »imajo dobre namene«. Ni bilo tako. Obtožili so jo sodelovanja z režimom in jo vrgli v improvizirano ječo. Tam se je ponovila zgodba iz damaščanske ječe. Razkosali so žensko v njej. »V petih letih vojne, kolikor sem jih preživela v Siriji, sem dve leti in pol preživela v različnih zaporih. Vladnih, uporniških in islamističnih. Vzorec ravnanja ječarjev je bil vedno podoben ... Najdlje sem bila zaprta sedem mesecev. Ampak v zaporu sem se zelo veliko naučila. Tudi od najhujših kriminalcev. Lahko sem pravi Ali Baba!«

Dve leti in pol v zaporih

To je bilo pred njenim končnim begom iz Sirije – v (ponovno) režimskem zaporu v Damasku. Bila je prepričana, da ne bo preživela. Oblast je njeno družino celo obvestila, da je umrla. Simbolno so jo pokopali. Po toliko nasilja in trpljenja je Mažida izgubila stik s seboj. Z zunanjim svetom ga tako ali tako že dolgo ni imela več. Izpustili so jo 17. marca 2016. S pomočjo prijateljev je takoj krenila proti Turčiji. Dva tedna je trajalo, da je prišla v Grčijo. Bila je prepozna. Balkanski koridor je bil že zaprt, Evropska unija pa je s Turčijo dogovorila šest milijard evrov »vreden« dogovor o zadrževanju beguncev. Zanimala jo je le varnost. Varnost. A te tudi v Evropi ni bila deležna. Nasprotno.

»Ko smo pristali na Samosu, so nas vse skupaj vrgli v zaprto taborišče. Še en zapor. Takrat nisem bila pri sebi. Bila sem globoko travmatizirana. Za nekaj časa sem izgubila spomin. Nisem točno vedela, kdo in kaj sem. Nisem bila ne na nebu ne na Zemlji. Bila sem sama in ranljiva. Svojih pravic nisem poznala. Nujno sem potrebovala psihosocialno pomoč.« je svojo pripoved nadaljevala Mažida Ali na otoku, kjer v »sprejemnem centru Vathy« vladajo najslabše razmere za begunce v vsej Grčiji. Ves čas pogovora je z mešanico strahu in tesnobe pogledovala proti mobilnemu telefonu. Boji se vsakega klica iz Vzhodne Gute in predelov Damaska, po katerih zadnjih nekaj tednov nenehno padajo bombe. Pred desetimi dnevi je v režimskem bombardiranju izgubila še drugo sestro. V vojni je izgubila 45 sorodnikov. Njeni trije bratje so v različnih zaporih. Ne ve, ali so sploh živi. Najbolj strah jo je za mater, ki se je pred dnevi, ko so bombe zrvnale družinsko hišo, preselila v varnejši predel mesta. Tam vsak dan kuha za 400, včasih celo 500 ljudi. »Mama je moja junakinja. Moja edina junakinja in edini človek, ki mu zaupam. Pravi, naj ne skrbim. Včasih mi reče, da sem panična in naj raje poskrbim zase,« je v čustveno eksplozivni mešanici smeha in joka dejala Mažida, za katero begunstvo nikakor ni bilo nova izkušnja.

Begunstvo v genih

Njen stari oče, ugledni palestinski poslovnež, ki se je pred drugo svetovno vojno v Londonu poročil z irsko damo, je moral leta 1949 iz Palestine pobegniti pred judovskim nasiljem. Na obrobju Damaska je kupil velik kos zemlje in na njem zgradil hiše za številne palestinske družine. »Begunstvo je očitno usoda moje družine. In nikakor ne le moje. Na tisoče in tisoče ljudi je, ki si delimo takšno usodo. Smo ogledalo sveta. Ogledalo vseh nas. Morda tudi zato ne morem razmišljati o prihodnosti. Moji geni vedo, da se jutri vse lahko postavi na glavo. Da bom spet morala bežati,« je pripovedovala Mažida Ali, ki je v Vathyju, koncentracijskem taborišču 21. stoletja in evropski človeški deponiji, preživela pet mesecev. Ker je bila sama, je bila tudi na Samosu izpostavljena spolnemu nadlegovanju – to je na otoku, nekakšnemu splavu meduze, zaradi evropske in grške begunske politike zelo pogosto, kar so v svojem poročilu zapisali tudi predstavniki UNHCR.

To je bil njen prvi stik z Evropo. Nevarnost namesto varnosti. Zapor namesto pomoči. Poniževanje namesto dostojanstva. Birokracija namesto – pravic in pravičnosti. Razčlovečenje namesto človečnosti. Od vložitve njene prve prošnje za azil do prvega uradnega pogovora je minilo neopravičljivih štirinajst mesecev. »To je bil zelo težak čas. V bistvu nisem obstajala. Živela sem v blatu in poskušala pomagati drugim. Povezala sem se z lokalnim solidarnostnim gibanjem. Sama sem organizirala šolo za otroke in ženske. Poskušala sem ostati aktivna. Trdo delam, da ustavim tok uničujočih misli. Da se mi ne zmeša do konca. Ves čas se borim s svojo bolečino. Z vsemi izgubami. In pripravljam se na naslednjo ... To je življenje. To je vojna.«

»Odločila sem se za – življenje«

Ko sva hodila po otoku, je Mažido pozdravil vsak drugi mimoidoči. V slabih dveh letih, kolikor jih je preživela na Samosu, se je dejavno vključila tudi v življenje sicer zelo konservativne lokalne skupnosti, ki dolgo ni sprejela, da Mažida, sicer že več

mesecev zaposlena v nevladni humanitarni organizaciji Help Now, ki srbi za begunce, nosi naglavno ruto. Zdaj je drugače. Opazke so redkejše. Neposrednih groženj ni več. Ljudje so se nanjo navadili. In ona nanje. Ko jo sprašujejo o vojni in njeni zgodbi, jim odgovarja površno, splošno. Ve, da le redkokdo lahko razume, kaj je doživela. In kaj še vedno živi. Beži od določenih moških. Pozna te oči, pravi. Ve, kaj hočejo. Noče pomilovanja. Hoče živeti. A ne od trpljenja. Tudi zato nikoli ni želela sprejeti kakršnekoli denarne pomoči. Želi živeti izključno in samo od lastnega dela. Za zdaj ji to uspeva. O normalnosti in varnosti noče govoriti. Verjetno ne bo nikoli več. Toda premaknila se je. Kljub neskončni teži travm. Premika tudi druge. To je njena gonilna sila. V Sirijo se nikoli ne misli vrniti, saj njena Sirija ne obstaja več. Morda tudi nikoli ni. Morda je bilo vse skupaj le velika iluzija. Laž. Drugače se vse skupaj ne bi tako krvavo končalo. »V zadnjih letih nisem imela veliko izbire. Ko je bila moja vloga za azil sprejeta, sem se odločila, da ostanem na Samosu. Moji prijatelji in znanci mi od drugod po Evropi niso pošiljali dobrih novic. Mnogi so zelo razočarani, celo poraženi. Odločila sem se, da prekinem dolgoletno trpljenje. To je bila moja izbira. Odločila sem se za – življenje.«

- **Skoraj 80 odstotkov več ilegalnih prehodov meje. Barbara Hočvar. Delo, 28.02.2018, str. 4**
Migracije. Večina tujcev, ki jih obravnava policija zaradi nedovoljenega vstopa, zaprosi za azil, a potem pot nadaljuje Ljubljana – Policisti so zaradi ilegalnega prehoda meje lani obravnavali 1930 ljudi, kar je skoraj 80 odstotkov več kot leto prej. Mnogi so po prijettu zaprosili za azil, na izid postopka pa niso počakali. Pristojni pričakujejo, da se bo trend nadaljeval, kar nakazujejo razmere v državah tranzita in izvora.

Število ilegalnih prehodov zunanje schengenske meje se je začelo povečevati aprila lani, še bolj maja, nato je do konca leta nihalo. Po podatkih policije predstavljajo državljani Afganistana tretjino vseh nedovoljenih prehodov, sledijo jim državljani Turčije in Kosova. Januarja letos so policisti ustavili 235 ljudi, to je kar 297 odstotkov več kot januarja lani, največ na območju Bele krajine, v okolici mostov in naravnih jezov na reki Kolpi.

Vzhodna in južna pot

Tujci prihajajo do Slovenije iz dveh smeri: po vzhodni balkanski poti iz Grčije skozi Makedonijo, Srbijo in Hrvaško, uporabljali pa so jo v krizi v letih 2015 in 2016, ter po južni balkanski poti. Ta se je vzpostavila ob »zaprtju« prve in se začne v Albaniji, skozi Črno goro, Bosno in Hrvaško proti Sloveniji. »Ugotovitve kažejo, da se tudi del migrantov iz Srbije v zadnjem času odloča za potovanje v tej smeri. Struktura migrantov po državljanstvu na tako imenovani južni poti je drugačna glede na migrante, ki so v Srbiji ostali po »zaprtju« balkanske poti v letih 2015 in 2016. Tako na novi podsmeri srečujemo skoraj izključno državljane Alžirije in Maroka, medtem ko na poti iz Srbije skozi Hrvaško še vedno srečujemo predvsem državljane Pakistana in Afganistana. Delež tujcev iz te smeri je dolgoročno gledano še vedno večji, kot jih prihaja po novi poti,« so nam povedali na generalni policijski upravi in dodali, da je število prijettov v zadnjih dveh mesecih na južni balkanski poti precej večje od tistega na vzhodni poti. »Smeri se kažejo tudi v lokacijah prestopa meje. Če so bili v Črnomlju skoraj vsi januarja obravnavani tujci državljani Alžirije, je bila velika večina tujcev, ki so jih obravnavali na območju policijskih uprav Maribor in Novo mesto, državljanov Pakistana in Afganistana,« so nam pojasnili.

Na podlagi mednarodnih sporazumov so policisti tujim varnostnim organom lani vrnili 928 tujcev, od tega 755 na Hrvaško. Med njimi je bilo 192 državljanov Afganistana, 124 Kosova in 110 Albanije. Tuji varnostni organi so Sloveniji vrnili 311 ljudi, med katerimi je bilo 52 slovenskih državljanov.

Več prošenj in tudi ustavitve postopkov

»Skoraj vsi tujci v postopkih po prejetju zaradi nezakonitega prestopa meje izražajo namero zaprositi za mednarodno zaščito. Ob preverjanju okoliščin ugotavljamo, da so v veliki večini primerov predhodno zaprosili za mednarodno zaščito v eni ali več držav na poti,« pravijo na generalni policijski upravi.

Prosilce za azil, ki se lahko prosto gibljejo po državi, nastanijo v azilnem domu, velik del pa po tem, ko si nekoliko odpočije in opomore, nadaljuje pot tja, kamor so namenjeni. Tako je za 80 odstotkov več nedovoljenih prehodov meje v statistiki mednarodne zaščite opaznih predvsem v več vloženi prošnjah in nato sorazmerno več ustavljenih postopkih, ker prosilcev v državi ni več. V azilnem domu na odločitve o mednarodni zaščiti čaka 283 ljudi – ta podatek se od konca migrantske krize v letih 2015 in 2016 ni bistveno spreminjal. Lani je v Sloveniji za azil zaprosilo 1476 ljudi, pristojni so jih priznali 152, leto prej pa 170. Več kot polovica tujcev, ki je v zadnjih dveh letih pridobila status begunca ali subsidiarne zaščite, so v državo prišli s programom preemstitve iz Italije in Grčije.

Zelo verjetno se bodo trendi iz lanskega leta nadaljevali. »Ocena tveganj zaradi nezakonitega priseljevanja za letos je visoka in pričakovana,« napovedujejo na Policiji. Tako nakazujejo razmere v državah, iz katerih prihajajo ljudje, kot v državah, kjer jih zadržujejo.

- **Javna televizija toži podkanclerja. Delo, 28.02.2018, str. 7**

Avstrija

Na kratko

Dunaj – Avstrijska javna -televizija ORF je vložila tožbo- proti podkanclerju in voditelju svobodnjakov (FPÖ) Heinz-Christianu Stracheju zaradi objave na facebooku, v kateri je televizijo in enega od njenih voditeljev obtožil laganja.- Strache je na facebooku pred dvema tednoma objavil lažni oglas za ORF s sloganom »Obstaja kraj, kjer laži postanejo novice«. Na njem je bil upodobljen televizijski voditelj Armin Wolf, ki zaradi objave ločeno toži Stracheja. Strache je pozneje utemeljil, da je k objavi dodal oznako »satira«, zaradi česar naj bi bilo jasno, da zapisa ne gre jemati resno. A to ni zadovoljilo niti Wolfa niti televizije.

- **V primežu politokracije. Dr. Matjaž Gams, državni svetnik za raziskovalno dejavnost. Delo, 01.03.2018, str. 5**
Gostujoče pero

Ko sem bil pred nekaj meseci izvoljen v državni svet za področje raziskovanja, sem vprašal po mnenju svojo frizerko – malo je postala in pogledala v tla, nato pa spravila iz sebe, da je politika ne zanima. A v očeh ji je bilo videti, da me je kot profesorja in strokovnjaka spoštovala, kot politika me bo bistveno manj.

Zakaj sem postal svetnik

Med politike nisem nikoli hotel. Vse preveč kolegov je prestopilo v politično-ideološke vode, potem pa za njih dejstva kar naenkrat niso bila več dejstva, lažne novice so postale način dela, lastni ego se je razbohotil. Ne, dejstva naj ostanejo dejstva, ljudje naj ostanejo kolegi in prijatelji, pa naj bodo ideološko levi ali desni. Svetnik sem postal zaradi nemogočih razmer v znanosti. Slovenija je med državami, ki so najbolj sklestile državni proračun za znanost, tako da smo zdaj tretji najslabši med vsemi v Evropi, padec pa je bil med večjimi v svetu. Od leta 2002 so plače v znanosti rasle 30 odstotkov počasneje kot slovenska povprečna plača in so za inflacijo zaostale za deset odstotkov. Je to predvsem posledica neoliberalnega globalizma in degradacije pomena slovenskih intelektualnih storitev? Ali je vse, kar neposredno ne služi domačemu in še bolj tujemu kapitalu, nevredno?

Drugi vzrok, zakaj sem se podal v državni svet, je želja, da izboljšamo državno odločanje. Namen obstoja državnega sveta je zagovarjanje stroke – znanosti, visokega šolstva, kulture pa tudi družbe: sindikatov, delodajalcev in delojemalcev napram politiki. Skozi državni svet gredo vsi zakoni in na vse zbiramo in dajemo pripombe, kakor vemo in znamo. Razprave so pogosto zelo kakovostne, saj so med župani in predstavniki področij večinoma izjemni posamezniki. Avtobus ideološko neobremenjene stroke in glasu ljudstva pa se ustavi pri prehodu v politiko, kot pri mistični reki Stiks. Od tod naprej se pravila igre spremenijo.

Brezzobi tiger

Pogosto slišimo, da lahko državljani pa tudi državni svetniki dokazujemo karkoli, a na koncu bo tako, kot se bodo med seboj dogovorile stranke. To je rakava rana slovenskega odločanja – dogovorna ekonomija, ideološka usmerjenost in vsaj občasno ignoriranje stroke in interesov slovenskih državljanov. Kakšne varovalke sploh imamo, da preprečimo nekakovostne odločitve?

Ni malo strank, ki so jasno pokazale, kaj si mislijo o pravni državi. Kadar so člani političnih strank padli v kazenske postopke, so jih stranke praviloma vzele pod svoje okrilje in besno napadale pravosodne organe. Zanje zakon naj ne bi veljal kot za nas, navadne državljane. Še bolj presenetljivo je, da se takšno ravnanje ne odrazi takoj v anketah priljubljenosti.

Posebna zgodba je protikorupcijska komisija. Ker je bila z Goranom Klemenčičem preveč aktivna, so za predsednika izbrali posameznika, ki strokovno ni imel kapacitet postati učinkovit – in res ni bil. Ko je Klemenčič predlagal novo zakonodajo, ki bi zmanjšala čas sojenja in naredila postopke učinkovitejše, so jo bolj ali manj soglasno zavrnile leve in desne stranke.

Zato ni čudno, da so stranke tudi državni svet, edino telo, ki sistematično in nestransko obravnava vse predloge zakonov, spremenile v brezzobega tigr – lahko daje nasvete in pomaga pri povezovanju, nima pa praktično več nobene izvršilne moči. Kot je rekel pokojni dr. France Bučar, eden izmed legendarnih snovalcev slovenske zakonodaje – Slovenijo je okupirala politokracija, vse niti odločanja je vzela v svoje roke in razvodenele so vse oblike korekcij. Problem je dvojen: ali je to sploh še demokracija in ali je sploh še strokovna?

Gotovo je sedanja politična ureditev Slovenije manj demokratična in manj strokovna, kot so si zamislili snovalci Slovenije in kot misli in si želi dobršen del državljanov z menoj vred.

Prave teme pred volitvami

Slovenska politika v preteklem obdobju kolektivno ni znala brzdati želja po čedalje večji oblasti in moči. Malo po malo so sebi povečevali plače in slabili nadzorne, povratne in korekcijske mehanizme, pa naj je to državni svet, protikorupcijska komisija ali omejitve referendumov in človekovih pravic, ki jih med drugim izgubljam tudi z globalizacijo Evrope, kjer si elite in multinacionalke lastijo čedalje večji delež odločanja. Kdo bo ustavil ta enosmerni proces?

Ne bi bilo korektno vse slovenske politike obtožiti za nepošteno in oblasti željne. Med njimi je presenetljivo veliko sposobnih in pametnih, ki svojo vlogo korektno opravljajo. Kolegi poudarjajo, da je bilo sodelovanje z državnim svetom zadnja leta vsebinsko odlično, saj so poslanci po zaslugi podpore predsednika parlamenta dr. Milana Brgleza pogosto upoštevali strokovne pripombe svetnikov.

Nekaj receptov za izboljšave je na dlani: volilni sistem je treba spremeniti, tako da vsaj del poslancev volimo poimensko.

Oživiti je treba protikorupcijsko komisijo z novim vodstvom. Prenoviti je treba pravni sistem, izboljšati ponekod preveč podrobno in birokratsko zakonodajo in odpraviti luknje, skozi katere odteka sto tina milijonov. Birokracijo je treba minimizirati, poenostaviti in narediti življenjsko. Dobro bi bilo stroki dati možnost, da prek državnega sveta onemogoči pretirano nestrokovne, škodljive ali koruptivne poteze. Veljalo bi omejiti število mandatov vsem voljenim funkcijam.

Samo upamo lahko, da bomo vsi skupaj – civilna družba in mediji – nekaj teh tem spravili v prihajajočo volilno debato. Da se ne bodo soočenja vrtela okrog tega, kdo ima bolj mičnega partnerja in kdo se zna lepše smejeti med izmikanjem vsebinskim vprašanjem.

Vestnik, Murska Sobota

- **Sprejeli kompromisni predlog. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 9, 1. marca 2018, str. 2**

Dvojezično šolstvo

Pedagog Dejan Hozjan opozarja na politično trgovanje z dvojezičnim šolstvom

Poslanci državnega zbora so sprejeli novelo zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju izobraževanja, ki je na dvojezičnem območju v prvotno predlagani različici dvignila precej prahu. Kot smo poročali, je bila sporna predvsem določba o tem, kako bodo strokovni sodelavci na dvojezičnih šolah izkazovali znanje madžarskega jezika, saj bi se po novem štelo, da jezik obvladajo tisti, ki imajo končano osnovno in srednjo dvojezično šolo, to pa bi po mnenju kritikov, kljub temu da zakon predvideva tudi druge možnosti dokazovanja znanja jezika, v praksi privedlo do tega, da bi se za ta delovna mesta lahko potegovali samo pripadniki narodne skupnosti.

Na koncu je bil sprejeto novelo zakona potrjen kompromis, ki so ga dosegli v postopku usklajevanja zakonskega predloga, in sicer bo dodaten pogoj končane dvojezične osnovne šole potreben samo pri učiteljih, ki bodo poučevali madžarski jezik, zgodovino, geografijo in glasbeno vzgojo. Za preostale bo še naprej zadostovala končana dvojezična srednja šola oziroma fakultativni pouk madžarskega jezika.

Prekmurski član državnega sveta Marjan Maučec, ki se je ob prvotnem predlogu najbolj izpostavil z javnim opozarjanjem na njegove posledice, pravi, da je tak kompromis zanj sprejemljiv. Poleg narodnostnega poslanca Laszla Göncza so novelo zakona podprli tudi pomurski poslanci Dušan Radič, Aleksander Kavčič (oba SMC) in Franc Jurša (DeSUS), medtem ko preostali pomurski poslanci o zakonu niso glasovali.

O problematiki se je na poslance z odprtim pismom obrnil tudi profesor pedagogike na Univerzi na Primorskem Dejan Hozjan, ki meni, da gre za politično trgovanje z dvojezičnim šolstvom v Prekmurju. Hozjan opozarja, da se bo s sprejetjem zakona okrepila vloga krovne organizacije prekmurskih Madžarov – Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti – pri sprejemanju vzgojnih in izobraževalnih programov. »Dvojezično šolstvo v Prekmurju naj se razvija na objektivnih in strokovnih, ne na političnih temeljih, saj bo le tako težilo h kakovosti in sožitju prebivalcev slovenskega in madžarskega naroda,« piše Hozjan.

- **Na obeh straneh poudarek lokalni pridelavi. Janko Votek. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 9, 1. marca 2018, str. 8**

Kmetijstvo na obmejnem območju Slovenije in Madžarske

Obe ministrstvi, slovensko in madžarsko, se zavzemata za ohranitev enakega kmetijskega proračuna EU v naslednji finančni perspektivi

Slovenski in madžarski minister za kmetijstvo Dejan Židan in Sandor Fazekas sta sodelovala na mednarodni konferenci o kmetijstvu na obmejnem območju Pomurja ter v županijah Zala in Vas. Konferenca je imela posebno težo, saj se na obeh straneh meje dotika tudi pripadnikov narodnosti – slovenske v Porabju in madžarske v Prekmurju.

Pozornost družinskim kmetijam

Minister Židan je v uvodu konference poudaril, da sta bili ravno manjšini most do tesnejšega sodelovanja med ministrstvoma. Slovensko ministrstvo je vzpostavilo vzorčno kmetijo v Porabju, ki je danes gibalno oživiljanja kmetovanja v Porabju. Z dejavnostmi, ki se razvijajo pod okriljem kmetije, se odpirajo tudi nova delovna mesta. Fazekas je priznal, da je ta izkušnja spodbudila Madžarsko k neposredni pomoči pripadnikom madžarske narodnosti pri nas.

Kmetijstvi ene in druge države zaradi naravnih danosti nista primerljivi. Je pa madžarski minister poudaril, da njihova kmetijska politika ni usmerjena samo v količinsko pridelavo hrane, ampak v tej finančni perspektivi namenijo posebno pozornost malim družinskim kmetijam, ker te zagotavljajo bistveno več delovnih mest. S tega vidika je bila organiziranost pomurskega kmetijstva za Madžarsko zanimiva in ravno te kmetije so dobra osnova za sodelovanje regij. »Upam, da bo konferenca, na kateri smo predstavili nekatere specifičnosti razvoja kmetijstva, spodbudila še intenzivnejše sodelovanje na področju kmetijstva v obmejnih regijah. Poudariti moram, da to že poteka. Lokalne skupnosti in organizacije se povezujejo in uspešno kandidirajo na čezmejnih evropskih razpisih, in to pretežno s programi, ki so povezani z lokalno pridelano hrano,« je povedal Židan.

Zatem sta Tadeja Kvas Majer, direktorica direktorata za kmetijstvo, in direktor murskosoboškega Kmetijsko - gozdarskega zavoda Franc Režonja predstavila gibanja v slovenskem in pomurskem kmetijstvu. Slovensko kmetijstvo že drugo leto zapored dosega rahlo rast in se počasi tudi strukturno spreminja, kar potrjuje rast okoljskih in drugih plačil, ki spodbujajo pridelavo kakovostne hrane. Tem trendom sledi tudi pomursko kmetijstvo, je ugotavljal Režonja in dodal, da je Pomurje regija, v kateri se je vključilo največ kmetij v program KOPOP. V zadnjih treh letih je opazno zmanjševanje števila malih kmetij z največ šestimi hektarji obdelovalnih površin. Povečuje pa se število kmetij, ki obdelujejo od 6 do 50 hektarjev, torej družinskih kmetij. Tem bi po njegovem mnenju morali v novi finančni perspektivi nameniti posebno pozornost.

Pomen zadrug

Matyas Szabo z madžarskega kmetijskega ministrstva je pri predstavitvi madžarske kmetijske politike do malih pridelovalcev navedel nekatere ugodnosti. Na Madžarskem tem pridelovalcem ponujajo posebne spodbude, kar pa je še pomembneje, zanje so odpravili nekatere omejitve za neposreden dostop do trga. Tako lahko ti kmetje svoje pridelke in izdelke neposredno ali pa prek enega posrednika tržijo v radiju 40 kilometrov, z eno izjemo, vsem malim kmetom je omogočen dostop do budimpeške tržnice. S tem so spodbudili razvoj lokalnih produktov in kratkih tržnih poti. Dobra praksa je ustanavljanje specializiranih zadrug, v katere so vključeni mali in srednje veliki pridelovalci. To pa je za primerjavo problem prekmurskega prekmurskega kmetijstva, saj Prekmurje praktično nima svoje zadruge.

Ob koncu je Židan še poudaril, da to ni edina skupna točka z madžarskim ministrstvom. Obe ministrstvi se odločno zavzemata za ohranitev enakega kmetijskega proračuna v naslednji finančni perspektivi iz preprostega razloga, obe se srečujeta zaradi geografske lege s približno enakimi podnebnimi problemi, ki jih z manjšim proračunom ne bo mogoče obvladovati. Je pa bila Madžarska tudi ena od najvidnejših podpornic razglasitve svetovnega dneva čebel.

- **Še trdnejši stebri ustanove. Branko Žunec. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 9, 1. marca 2018, str. 19**

Zbor ustanoviteljev Šiftarjeve fundacije

Lani zaznamovali 500. obletnico začetka reformacije, letos priprave na 100. obletnico priključitve Prekmurja

– Ganljiva slovesnost Pod Vranovo vrbo in hrastom – 21. februar, rojstni dan dr. Antona Vratuše, bo dan spomina nanj

Zbor ustanoviteljev Šiftarjeve fundacije pretekli petek v prostorih Občine Tišina je imel več značilnosti. Zaradi izteka štiriletnega mandata upravi je bil volilen, izšla je druga dopolnjena izdaja vodnika, ki so ga posvetili častnemu članu ustanove akademiku dr. Antonu Vratuši - Vranu (1915–2017), zbor so povezali s spominsko slovesnostjo Pod Vranovo vrbo in hrastom ter sklepom, da bo 21. februar, rojstni dan Vratuše, dan spomina nanj.

»Bili smo v areni življenja,« je s Cankarjem povzel delovanje dobri dve desetletji stare fundacije njen podpredsednik in eden od 16 ustanoviteljev Marjan Šiftar; s predsednikom Ernestom Ebenšpangerjem bosta po opravljenih volitvah še štiri leta na tem položaju. »Poročilo o njenem štiriletnem delu obsega več kot 80 strani. Ključno je, da smo delovali po aktu o ustanovitvi, da po načrtu strokovno skrbimo za naš vrt, ta je vključen v devet botaničnih vrtov in arboretumov po Sloveniji in velja za zavarovano vrtno arhitekturno dediščino.« Dodal je zgovorno primerjavo akademika dr. Matjaža Kmecla: »Kar je Pot spominov in tovarištva v Ljubljani, to je Vrt spominov in tovarištva na Petanjcih.«

Lani je fundacija, ki je po naboru dejavnosti vse bolj prepoznavna v slovenskem merilu, bogato zaznamovala 500. obletnico začetka reformacije. Na lanskem prvem in zadnjem Vanekovem večeru – ta je poleg skrbi za vrt, majske prireditve Naši zakladi in jesenskega Vranovega ogručeka mladih talentov eden od nosilnih stebrov ustanove – sta bila gosta evangeličanska duhovnika, oče in sin Geza indr. Aleksander Erniša, na Dunaju so predstavili monografijo Protestantizem včeraj, danes in jutri. Letos se bodo z že začetimi vsebinskimi aktivnostmi posvetili zaznamovanju 100. obletnice združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom v letu 2019.

Zboru je sledila ganljiva spominska slovesnost v čast lani preminulemu Vratuši. V programu – po scenariju Irme Benko – so sodelovali vokalna skupina Iskrice, glasbena skupina Ethnotrip, Gabrijela Granfol Peurača in Boštjan Rous. Že v pesmi Valeta leta 1937 je Vratuša izpovedal svoje življenjsko vodilo, ki mu je ostal zvest do konca: »Stopaj neustrašno naprej, skozi trnje, zapreke – do zmage./Strme ne boj se poti, ne kamenja v hrbet, ker vedi:/dokler te v hrbet zadeva, si spredaj, pred njimi, si vodja/vseh, ki capljajo za tabo, stojijo, zijala, ob poti/s kamnom v roki, z zavistjo v prsih, s strupenim jezikom .../Vse, prav vse, prelepo, brez izjeme, spoštljivo pozdravi,/stisni roko, odpusti jim zlobo, nečednost,/saj niso nečedni oni, nečedna le njih je nevednost.«

Slavnostna govornica dr. Vera Klopčič, upokojena znanstvenica in raziskovalka Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, je z izbranimi besedami – »izredna osebnost, izjemen človek, prijatelj, patriot in svetovljan, akademik, slavist in humanist, zapustil je neizbrisen pečat v znanosti, ustvarjalnosti in politiki« – obudila spomin na sodelovanje z dr. Vratušo v odboru za preučevanje narodnih manjšin pri SAZU in pri s tem povezanih projektih. Ob koncu slovesnosti sta Šiftarjeva žena Amalija in predsednik ustanove Ebenšpanger prevzela lonček iz goričke gline, napolnjen s prgišči zemlje z vrta na Petanjcih in od Mure, v kateri so se razcveteli murski zvončki, da ga ponesejo na ljubljanske Žale, kjer počiva akademik Vratuša.

- **Še vedno so none in nonoti. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 9, 1. marca 2018, str. 27**

Društvo Primorcev in Istranov v Prekmurju

Muzejska zbirka v Pince-Marofu je v leseni hiški, repliki barake, v kakršnih so živeli ob prihodu v Prekmurje

Društvo Primorcev in Istranov v Prekmurju so pred osmimi leti ustanovili potomci Primorcev in Istranov, ki so se med letoma 1921 in 1932 preselili v Prekmurje. Po begu pred vojno in italijanskim fašizmom ter bivanjem po taboriščih so si v pokrajini ob Muri zgradili nove domove.

Tako sta nastali novi naselji Pince - Marof in Benica, naselili so se tudi v Petišovcih, Dolgi vasi in Kamovcih, pravi predsednik društva Stanko Bensa, ki je na podlagi zgodovinskih dokumentov in pričevanj napisal knjigo Od Soče do Mure, ki jo je izdalo društvo. Leta 1921 je nastala kolonija Petišovci, naslednje leto Benica, leta 1925 Pince-Marof, leta 1931 kolonija v Kamovcih in naslednje leto v Dolgi vasi. Z Rapalsko pogodbo sta bili leta 1920 Primorska in Istra priključeni Italiji.

Na mizi še vedno pogosto mineštra

Med letoma 1918 in 1922 so nastanili 6400 primorskih beguncev v taborišču Strnišče pri Ptujju, potem pa so jih preselili v Prekmurje in drugam. »Naši nonoti in none so nam veliko pripovedovali o poti iz Primorske v Prekmurje. Govorili so v primorskem narečju, pa tudi na mizah so bile pogosto jedi, ki so jih kuhali njihovi predniki na Primorskem. Še danes je pri nas na mizi mineštra vsaj enkrat tedensko,« pove Bensa.

Običaji in tradicija priseljencev so se desetletja prepletali s tukajšnjimi. Zaradi več kot tristo kilometrov oddaljenosti od sorodnikov, ki so ostali na Primorskem, je bilo iz leta v leto med njimi manj pisem. Nekateri so šele po ustanovitvi društva spet obiskali vasi, v katerih so živeli njihovi predniki, in se srečali s sorodniki.

Društvo, v katerem je 120 članov, je pri vaškem domu v Pince-Marofu zgradilo hiško iz lesa, v kakršnih so živeli leta 1922 ob prihodu v vas Benica. To so bile lesene barake, pravi Bensa, v katerih jih je pozimi močno zeblo: »Pred tem so bili več let v taborišču v Strnišču pri Ptujju, v Prekmurje pa so prišli, ker je oblast delila zemljo veleposestnikov. To so dejansko kupili na poplavnem območju s posojilom, ki so ga morali vračati trideset let. Niso pa imeli krav in kmečkega orodja za obdelovanje teh njiv. Tako so orali tudi tako, da so plug vlekli ljudje. Pa tudi Mura je pogosto poplavljal in jim zalila, kar so pridelali.« Pred leti je bil o tej temi posnet dokumentarni film z naslovom Primorski eksodus. Knjiga, dokumentarni film in zgodovinsko gradivo govorijo o trnovi življenjski poti primorskih beguncev ter njihovi življenjski energiji in volji, da si v Prekmurju ustvarijo novo življenje. To so bili ljudje, ki so morali zapustiti svoje domove, vse, kar so si ustvarili, in se odseliti v tuje kraje.

Prekmurci s primorskimi koreninami

V muzejski zbirki so dokumentarno gradivo in fotografije, ki pričajo o življenju Primorcev in Istranov v pokrajini ob Muri od priselitve do leta 1945. V njej je tudi orodje, ki so ga uporabljali, ter soba z omarami, mizo in posteljo, ki so jih uporabljali med dvema svetovnjima vojnama. Ob obisku turistov, izletnikov in šolarjev jim predstavijo zbirko in zgodovino. Vsako leto društvo organizira pohod po Murski šumi, kjer so si ob prihodu nabirali drva za kurjavo. »Leta 1942 so Madžari okrog 700 Primorcev in Istranov internirali v taborišče Sarvar na Madžarskem. Po vrnitvi domov po drugi svetovni vojni so naleteli na prazne hiše, brez pohištva, ponekod so odnesli okna in vrata, nekaj hiš pa je bilo tudi požganih,« pove Bensa.

Prva in druga generacija potomcev sta še ohranjali tradicijo in jezik, z naslednjimi generacijami pa sta se vse bolj izgubljala. Še vedno pa so ohranili nekatere primorske besede, kot sta izraza za dedka in babico: nona in nono. V društvu si prizadevajo ohranjati in obujati tradicijo, običaje in izročilo prednikov. Obenem pa želijo povezovati in promovirati Prekmurje, Primorsko in Istro: »Potomci Primorcev in Istranov smo sedaj Prekmurci s primorskimi in istrskimi koreninami. Na oboje smo ponosni.«

Društvo, ki mu je prejšnjih osem let predsedoval Vlado Radikon, vsako leto organizira izlet v kraje, kjer so živeli njihovi predniki. V Prekmurju so na njihovo povabilo gostovali primorski pevski zbori, organizirali so predavanja, razstave, etnološke delavnice in drugo. Sodelujejo na prireditvah v občini, kot sta Bogračfest in Lendavska trgatev. Najbolj množično obiskana dogodka, ki so ju organizirali, sta bila ob 90-letnici vasi Benica in Pince-Marof.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Minority SafePack. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 1. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 9, str. 2**

Eške do 3. aprila se leko podpiše pobuda Evropske zveze manjšin (FUEN) Minority SafePack, v sterij dé za tau, ka naj bi se Evropska unija spravljala z zaščito pravic avtohtonih manjšin, stere živijo na njenom teritoriji. Unija nejma gnake pa enotne pravne regule, stere bi rosagom v Uniji naprejšpisale, kak morajo ravnati z manjšinami, stere živéjo pri njij, dapa majo svoj gezik, svojo kulturo, svoje navade, se pravi so ovakši kak večina lidi v tistom rosagi. Zatok pa rosagi, članice Unije, delajo po svoje, eni dajo manjšinam več (pravice, pejnez, prilik pa možnosti), drugi rosagi so pa bole skaupi s pravicami.

Pa avtohtonih manjšin (őshonos kisebbségek) je nej malo v Evropski uniji, naj bi nas bilau več kak 50 milijaunov. Ene so trno velke, nji je po več milijaunov (Vaugri, Baski, Katalani itd), druge smo po numeraj menkše, dapa ranč tak avtohtone.

Ka bi ta pobuda rejsan valana bila pa bi Svet Evrope dau pitanje pravne zaščite manjšin na svoj dnevni red, se mora bar en milijaun lidi podpisati. Podpise so začnili zbirati 3. aprila 2017. leta.

Zatok se mi postavlja prvo pitanje, kak tau, ka se za podpise – bar eti na Vogrskom – samo zdaj dela kampanja, gda nam že voda skurok v grlo teče pa fali eške kakšni 300 do 350 gezero podpisov.

Drugo pitanje, zakoj se tak dela kampanja na Vogrskom, kak če bi šlau samo za pravice Madžarov, steri živéjo v sausednji rosagaj. Zakoj se bar z ednim stavkom ne povej, ka ranč tak dé za pravice nas, narodnosti, stere živemo na Vogrskom. Zakoj smo mi Slovenci, Nemci, Slovaki, Hrvati itd. bar na pau telko nej fontoški tistim politikom (predsednik vlade, predsednik parlamenta), steri so podpisali tau pobudo, pa so s svojov osebnov peldov nagučavali lidi, naj tau oni tō storijo. Vejn, ka je vsakšoma najbolje važno svojo »lůstvo«, svoj narod, dapa mi smo tō pošteni državljani, steri plačuvamo svoje porcije tomi rosagi. Pa tau tō vejim, ka smo pred volitvami na Vogrskom, dapa dunk me boli. Ranč tak kak tau, zakoj se je nej najšlo v enom leti med petdesetimi milijauni en milijaun takšni pripadnikov manjšin, steri bi s svojim podpisom pomagali, podprli tau pobudo.

Vej pa če sami sebi neščemo pomagati, nam ešče Baug ne more pomagati.

- **Deset let od smrti župnika Ivana Camplina. Ciril Kozar. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 1. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 9, str. 2**

Starejši se še spomnite župnika Ivana Camplina, šteri je več kak 25 let živo v Martinji in je dosta lejt skrbo tūdi za Slovence na Gorenjom Seniki. 19. Februara je minaulo deset let od njegove smrti. Ob toj priliki je škofija Murska Sobota vkūper z župnijo Gornji Petrovci v soboto, 17. 2. 2018, v Martinji pripravila lepo mešo in proslavo, na šteroj so se spomnili toga velkoga in vsepovsedi poznanoga župnika.

Soboški škof dr. Peter Štumpf, šteri je tū prišo na to obletnico, je ob desetoj vōri vkūper z drugimi dūhovniki in verniki najprva molo na njegovom grobi, šteri je poleg križa na pokopališči v Martinji. Po tistom se je začnila sveta meša, štera je bila v lepo okinčanom gasilskom domi (v kapeli je malo mesto, pa še bole mrzlo) v Martinji. Poleg škofa je bilo več dūhovnikov, med njimi domači župnik Dejan Horvat, gen. Vikar soboške škofije Lojze Kozar in drugi. Med mešo so spevali domači cerkveni pevci, šterim so s spevanjom fejst pomagali člani pevskoga zbora Avgust Pavel z G. Senika. Tūdi drugi lidje, šteri so do zadnjoga mesta napunili gasilski dom, so z veliko volo spevali in molili pri toj lepoj meši. Škof Peter Štumpf je lepo predgo meo. Dosta vse lepoga je povedo od pokojnoga župnika, za šteroga je pravo, ka je rad bil dūhovnik in je rad meo svoje dūhovniško delo. Po svetoj meši je bil kratek program. V začetki so nas s svojim spevanjom pozdravili mlajši iz Martinja. Te mali zbor smo vkūper postavili lani za božič. Zdaj pa z velikim veseljom dale spevajo. Zbor vči pa vodi Ciril Kozar.

Župnik Ivan Camplin je poleg svojoga dela dosta piso za novine in kalendare. Napiso je tū več pesmi. Dvej pesmi smo leko čūli na toj proslavi, na šteroj je dve pesmi spevao tūdi MePZ Avgust Pavel z G. Senika. Na konci so pa fejst koražno in iz srca spevali domanji mlajši. Da je bil program gotov, so moški brž pripravili stole, ženskepa so že gor devale pecivo pa pogače. Telko vse fele je bilo pečenoga, ka si nej vedo, ka naj vzemeš. Naš župnik je še poskrbo za dober bograč, šteroga je vsaki dobo, pa še za dobro piti, ka ne bi bili žedni. Vsi smo bili veseli pa dobre vole, ka smo napravili takši lepi spomin na našoga župnika Ivana Camplina, šteri je vsigdar bil koražen, veseli in je bil rad med veselimi lidami.

- **Čudeži se rode tu doli. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 1. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 9, str. 3**

Gimnazijo Dorottye Kanizsai so v Sombotelu ustanovili leta 1917, med 1. svetovno vojno, tako je v lanskem letu praznovala stoletnico. V sklopu podaljšanega jubilejnega leta so sodelavci srednješolske ustanove 20. februarja priredili odprtje razstave o Avgustu Pavlu, ki je na (takrat dekliški) gimnaziji poučeval med letoma 1920 in 1933.

Slavnostni dogodek se je odvijal na hodnikih pred knjižnico šole, ki so jih napolnili dijaki in profesorji ustanove ter drugi gostje iz mesta. V svojem pozdravnem nagovoru je ravnatelj Tibor Módos poudaril, da je v krvavih časih Velike vojne Sombotel dobil priložnost za izobraževanje meščanskih deklet. Nanizal je življenjsko pot prekmurskega polihistra od srednješolskih let do nastopa profesure v središču Železne županije, kjer so ga spoštovali kot enega zadnjih polihistrov svojega časa. Pozdravil je hčer znanstvenika Judito Pavel Simon, ki ga je poučevala na šoli v predmestju, kjer je bil kasnejši gimnazijski ravnatelj tudi član pevskega zbora.

Posebna gostja slavja, Judita Pavel, je izrazila svojo ganjenost, kajti tudi sama je bila učenka šole, kjer je njen oče preživel svoja najlepša leta. Kakor je izpostavila, »le skupnost, ki spoštuje tradicijo, lahko ustvari tradicijo« in vzgaja talente. Njen oče pa je celo dvakrat začel profesorsko delo na neki novoustanovljeni gimnaziji, tako v transilvanski Tordi kot tudi v Sombotelu. Na slednji šoli je služboval složen kolektiv, hodili so na primer skupaj na izlete v naravo, delovali so v prijateljskem ozračju. Avgust Pavel je poučeval tudi kasnejšo legendarno profesorico Magdo Szemző, ki je ušla smrti v času holokavsta in nekoč o Pavlu zapisala: »Le madžarski pesnik je lahko tako govoril o madžarski književnosti«. Judita Pavel je še povedala, da je v očetovih časih dekliške razrede obiskovalo kar 40-45 dijakinj in le 6-7 se jih je odločalo za nadaljnji študij. Zahvalila se je današnji gimnaziji, da ohranja tradicijo, in obenem želela, da bi »se rodili novi človeški čudeži«, kajti »dober učitelj predaja tudi človečnost«.

»Čudeži se rode tu doli«, smo slišali Pavlovo madžarsko pesem v izvedbi dijakinje Vivian Manga, ki je pred vstopom na

somboteljsko gimnazijo obiskovala Dvojezično osnovno šolo Jožefa Košiča na Gornjem Seniku. Velja jo pohvaliti, dolgo in zapleteno pesem Avgusta Pavla se je namreč naučila na pamet. Uradni del slovesnosti se je zaključil z glasbo, novinar Dušan Mukič - nekdanji dijak te gimnazije - je ob spremljavi kitare zapel prekmursko ljudsko balado »Mladi Marko se je ženo«, ki govori o tragični ljubezni in je nastala v pokrajini, kjer se je Pavel rodil in ki jo je nadvse ljubil.

Po slovesnosti so si lahko navzoči v knjižnici ogledali kratek film o življenju in delu Avgusta Pavla. Pobudo za razstavo na hodniku je dal profesor matematike József Molnár, ki jo je postavil skupaj z etnologinjo Marijo Kozar, muzejskim pedagogom Kálmánom Tóthom in Judito Pavel. Slednja je za razstavo posodila več očetovih osebnih predmetov: profesorsko diplomu, univerzitetni indeks, nalivnike, pisma, fotografije, risbe, publikacije, listine in seznam »zabavnih izrekov« profesorjev, ki so jih zabeležili dijaki.

Na stene hodnika so avtorji razstave namestili panoje jubilejne Pavlove razstave iz leta 2011, tako bodo lahko tudi učenci Gimnazije Dorotty Kanizsai natančneje spoznali življenjsko pot in delo »zvestega sina dveh narodov«.

- **Bodimo pozorni drug do drugega, pogovarjamo se več – tudi z Bogom. László R. Horváth. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 1. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 9, str. 3**

V času posta (od pepelnice do velike noči) se kristjani pripravljajo na praznik Kristusovega vstajenja, poglobljajo se v veri in se odpovejo posvetnim stvarim. Ali je zadosti, če se posipamo s pepelom in ob petkih 40-dnevnega posta uživamo le kruh in vodo?

»Čas posta pred Veliko nočjo, je sveti čas za kristjane, ki je primeren, da se zbližamo z Bogom, ki je poslal na ta svet edinorojenega sina, da bi nas rešil. Zato moramo tudi mi ugoditi drug drugemu, napraviti dobro drugemu. Veliko je takih judi, ki potrebujejo pomoč, ki trpijo zaradi pomanjkanja. Pomagajmo jim, saj vsak dan lahko storimo nekaj dobrega ali neposredno ali preko človekoljubnih organizacij,« je povedal gospod Franc Režonja, škofovski vikar za narodne manjšine pri škofiji Murska Sobota.

Gospod vikar je omenil tudi to, da moramo več moliti – se pogovarjati z Bogom, in to ne le v cerkvi, temveč tudi doma v družinskem krogu. Molitev je pravi stik z Bogom, tudi Jezus je to učil svoje učence in uči tudi nas preko evangelijev.

Pomembno je tudi to, da pazimo na naše izrečene besede! Naj bo naš govor primeren kristjanom, tako se bomo najlepše pripravljali na praznovanje skrivnosti naše vere in lahko skupaj rekli: Kristus je od mrtvih vstal, res je vstal!

- **»Ne sramujte se svojega maternega jezika, preljudi rojaki!«. Tekst: Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 1. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 9, str. 4-5**

Leta 1999 je Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo – UNESCO 21. februar razglasila za dan maternih jezikov. Ob svetovnem dnevu jezikov je lani Društvo slovenskih pisateljev prvič pripravilo dogodek, poimenovan Uspavanka slovenskih mater na Madžarskem. V dvorani Lili Novy Cankarjevega doma so o skrbi za slovenski jezik v Porabju govorili predsednik Društva slovenskih pisateljev Ivo Svetina, zagovornica Slovencev v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss, raziskovalka na Inštitutu za narodnostna vprašanja dr. Katarina (Katalin) Hirnök Munda, novinar in pesnik Dušan Mukič ter glavna in odgovorna urednica Porabja Marijana Sukič. Pogovor je povezoval Franci Just, literarni zgodovinar in publicist iz Murske Sobotice. Logično vprašanje: čemu obnavljati lanski dogodek, na katerem je predsednik DSP Ivo Svetina poudaril, »da je Slovenija dolžna skrbeti za Slovence v sosednjih državah«? Kot je preprosto vprašanje, tak je tudi odgovor. In sicer, da je skrb za jezik trajnostna naloga slehernega naroda, manjšin še posebej in Slovencev na Madžarskem še mnogo bolj. Tega so se v Porabju začeli zavedati že zdavnaj, zelo davno, vendar je zavedanje premalo, potrebna so (bibila) dejanja. Je zdaj dejanj dovolj, so prava, ki bodo dajala rezultate? Prav na učenju materinščine je poudarek letošnjega svetovnega dneva materinščine.

Predsednik Društva slovenskih pisateljev Ivo Sve Svetina je tudi letos napisal Poslanico ob svetovnem dnevu maternega jezika, v kateri izpostavlja, da jezik ni le sredstvo sporazumevanja, »temu rečemo govorica, ampak je temelj, na katerem neko občestvo gradi svojo samoprepoznavnost, samozavest, svojo duhovno podobo: umetnost in kulturo. Od Brižinskih spomenikov dalje, torej več kot tisočletje, slovenski jezik priča, da smo samosvoje ljudstvo, ki je z ustoličenjem karantanskega kneza na knežjem kamnu razumelo pomembnost prenosa pravice vladanja ljudstva na vladarja. Da so se ustanovni očetje Združenih držav Amerike pri pisanju Deklaracije o neodvisnosti leta 1776 zgledovali pri obredu, ki se je odvijal pri knežjem kamnu, je znano in priznано dejstvo, a od nas samih premalo cenjeno in spoštovano.«

Slovenščina je trdoživ organizem, živo bitje, ki smo ga ohranili in razvijali stoletja in stoletja, »in naša skrb nam je bila povrnjena s premnogimi darovi. Od brižinske pridige v slovenskem jeziku do Trubarjevega Katekizma v slovenščini ni bila potopljena v temo podzemlja, ampak je tiho in vztrajno cvetela kot zimzelen pod snegom.«

Predsednik DSP poudarja vlogo slovenskih jezikoslovcev, ki so zapisovali in proučevali jezik. Tako je leta 1768 Marko Pohlin pozval svoje rojake: »Ne sramujte se svojega maternega jezika, preljudi rojaki (navedek v naslovu). Ni tako slab, kot mislite.« In slovenščina je znotraj habsburške monarhije, v kateri je bila uradni jezik nemščina, ostala živa, se razvijala, krepila in bogatila. Prevedena je bila Biblija, napisani sta bili prvi dve slovenski komediji in bilo je leto, ko se je začela francoska revolucija, »vedra revolucija, kot jo je poimenoval Josip Vidmar. In začela se je naša pot k samostojnosti in neodvisnosti. Od Pohlinove slovnice do samostojne države je naslov slovenske zgodovine, ki jo je 2006 napisal Peter Vodopivec. Za marsikoga nenavaden naslov, saj kaj pa imata skupnega slovnica in država. A zgodovinarju verjamemo: najprej je bilo treba normirati jezik, nato pa ustanoviti državo; narod je postal nacija in jezik eden od 225 jezikov, ki se jih govori v Evropi.« Jezik je izmerno bogastvo, vir samobitnosti narodov, ljudstev in plemen. Žal jeziki tudi umirajo, izginjajo, ker so živa bitja. Po vsem svetu naj bi jih bilo 6 do 7 tisoč, vsako leto jih umre nekaj. Jezik se v človeku rodi hkrati z njegovim rojstvom, zato mu rečemo materni jezik. Ivo Svetina je v letošnji poslanici tudi opozoril, da se vse pogosteje sliši jezik, »ki nas ga mati ne bi mogla učiti; to je jezik sovraštva, nestrpnosti, vseh mogočih fobij, jezik, ki ni več vesel pozdrav ali pesem, ampak kletev, jezik, ki je plod najbolj podlih strasti, ozvočen z zlom in kriki po linču.« Zato to ni več, dodaja, jezik Trubarja, Linhartarja, Prešernarja, Cankarjarja...

Kot ima slovenski jezik, naša materinščina, izjemen, neprecenljiv delež pri nastanku samostojne države Slovenije, tako mu je ta država, rekli bi, postala prepogosto krušna mati. Nikoli doslej ni bilo toliko javnih napisov v tujih jezikih, kot jih je zdaj,

nikoli do zdaj, razen med vojno morda, ni bilo toliko tujega namesto slovenskega jezika v gospodarstvu (tovarnah), ustanovah (bankah) in še kje oziroma skoraj povsod tam, kjer imajo delež tujci. Že zaradi enega člana – tujca v upravi neke firme govorijo najpogosteje v angleškem ali drugem tujem jeziku. V Sloveniji je kopica trenerjev raznih športnih vrst, resnici na ljubo uspešnejših od domačih. Še po desetih letih mora televizija njihove izjave iz »jugoslovanščine« prevajati in podnaslavljati v slovenščini. Bedno. So tudi izjeme, med trenerji in športniki, recimo Hrvat Jakov Fak, ki živi v Sloveniji (kot tudi trenerji in športni funkcionarji), govori lepši slovenski jezik kot tri četrti Slovencev, pa še olimpijsko srebro nam je prigaral. Zelo malo je tistih v Sloveniji, ki si drznejo opozoriti na podrejen položaj materinščine, pa še to bolj kampanjsko. Kajti takoj jim prilepijo etiketo zaplankarjev, celo primitivcev, ki odganjajo tujce, ki nam, vendar, prinašajo blagostanje.

Za zaključek bom opisal dogodek izpred let s Poletne univerze v Debrecenu na Madžarskem. Kolega iz Pariza, s katerim sva se skupaj spopadala z učenjem madžarskega jezika, sem vprašal, katere jezike govori ob francoščini, zakaj guli ta težek jezik. Ja, angleško, nemško in nekaj malega italijanščine. Čemu se potem učiš madžarščine, saj se povsod na Madžarskem lahko pogovarjaš brez težav z zdajšnjim znanjem jezikov (pogovarjala sva se v mešanici več madžarščine in nekaj nemščine). Odgovor me je presenetil, dejal namreč je, da zato, ker se bo kot bodoči gospodarski predstavnik (ob učenju madžarščine in hkrati pisal magistrsko nalogo iz ekonomije) v Budimpešti pogovarjal v madžarskem jeziku, spremljal madžarske medije in tako dobil več relevantnih informacij in bolj ga bodo spoštovali tisti, ki jih bo nagovoril v njihovem jeziku. Dodal je še, da Francozi izjemno spoštujejo svoj jezik in tudi jezik tistih, s katerimi sodelujejo.

- **Smo šče Slovenci. Irena Pavlič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 1. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 9, str. 7**

Slovensko društvo v Budimpešti že od začetka delovanja sveti slovenski kulturni praznik. To smo začnili, gda je slovensko veleposlaništvo šče bilav u Lendavski ulici. Tudi zdaj smo v soboto, 17. februara, svetili te den, Prešernov den. France Prešeren je bijo največji slovenski pesnik pa gda je mrau, tisti den svetimo slovenski kulturni svetek.

Na te svetek so pri nas v programi nastopili Veseli pajdaši iz Števanovec pa otroški pevski zbor števanovske dvojezične osnovne šole. Otroški zbor pa moški člani našoga pevskega zbora so najprven zapeli slovensko himno. Potem so mlaj mlajši spejvali otroške pesmi. Bilo je lepo in veselo.

Veseli pajdaši, kak vsigdar, tudi zdaj so nas razveselili. Notra so nam pokazali dva pijanca, kakšnasta. Dosta smo se mogli smejeti.

Našo prireditvev so počastili veleposlanik Republike Slovenije v Budimpešti dr. Robert Kokalj in soproga Klauđija Kokalj pa sodelavka za kulturo Nataša Pregel. Za nas, člane slovenskega društva v Budimpešti, je to vsigdar nika velkoga, če nas sodelavci veleposlaništva obiščejo. Splo lepau se zavalimo.

Slovensko društvo v Budimpešti imamo Porabski Slovenci, smo še Slovenci, kak gda smo prišli v té velki varaš in se tu naselili. Šče gučimo porabski slovenski materni gezik. Še znamo naše porabske pesmi, poznamo naše šege, navade in molitve. Ali kak dugo? Težko je biti narodnost vsepovsedi, ali v tem velkom varaši pa šče bola. Zatok smo napravile 1990. Leta društvo, aj ostanemo Slovenci, aj se ne potopimo v tom »maurdji«. Trudimo se, tudi naš zbor. Dočas mo spejvali naše pesmi pa se spominjali na naše porabske vrednote, je dobro. Sploj se moramo potruditi. Gostom iz veleposlaništva in iz Števanovec se zavalimo, da so prišli, da smo lepau svetili te naš veliki svetek. Saj mi Porabski Slovenci smo tudi del slovenske kulture. Naš jezik je tudi slovenski, naše pesmi, vrednote so tudi slovenske, ne smejo je pozabite, ka potejn več nemo Slovenci.

V imeni Slovenskega društva v Budimpešti iz srca gratuliramo dvōma števanovskima skupinama, olepšali so naš svetek. Želeli smo njim, naj tadale tak lepo delajo, imajo lepe uspehe in naj se še večkrat srečamo. Na konci smo vse navzauče pozvali na prijateljski večer, smo nazdravili, se pogučavale in se prijetno počutili.

- **Panonski list. Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 1. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 9, str. 10**

Publikacije in sodelovanje med sosedi

Panonski inštitut v Pinkovcu/ Güttenbachu na avstrijskem Gradiščanskem izdaja dve publikaciji, osrednjo Panonski letopis enkrat na leto, dvakrat pa manj obsežen, pa še vedno s pestro vsebino Panonski list. Urednik obeh je dr. Robert Hajszan Panonski, in tudi večina avtorjev iz Avstrije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije sodeluje v obeh publikacijah. Urednik s Panonskim letopisom in Panonskim listom vzpodbuja sodelovanje, zlasti na kulturnem in znanstvenem področju, v tem delu Evrope, v štirih državah. Večletni pregled vsebine, velja vsaj za zadnjih deset let, kaže na veliko razliko v pripravljenosti avtoric in avtorjev v obeh publikacijah. Če jedokaj naravno, da je večina avtorjev z avstrijske Gradiščanske, ni ravno vzpodbudno, da je najmanj prispevkov iz (severovzhodne) Slovenije.

Uvodni del tokratne številke Panonskega lista je posvečen življenju in delu akademika dr. Antona Vratuše. Ob fotografijah (akademik Anton Vratuša, potem predsednik Uprave Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije Ernest Ebenšpanger, Anton Vratuša in podpredsednik Uprave Marjan Šiftar), so objavljeni odmevi na akademikovo smrt, med njimi tudi Roberta Hajszana Panonskega. Hajszan je poudaril, da je Panonski inštitut s smrtjo Antona Vratuše in on osebno izgubil mentorja, ki ga je spoznal pri dr. Vaneku Šiftarju na Petanjcih. Upošteval in uresničeval je njune pobude na področju kulture in publicistike, zlasti pa je užival v druženju v Vrtni spominov in tovarštva na Petanjcih. Anton Vratuša je bil tudi častni član Panonskega inštituta. Iz Porabja je povzet nekrolog o smrti Antona Vratuše (1915 – 2017), ki je v celoti preveden tudi v nemški jezik. Daljši članek je napisal

Zvonko Milas, državni sekretar v uradu za Hrvate v tujini, in je objavljen v hrvaškem in nemškem jeziku. Predstavljen je Đuro Vidmarović, novi predsednik Društva hrvaških književnikov. Urednik je namenil posebno pozornost 500-letnici začetka reformacije. Na dveh straneh je objavljena fotoreportaža s prireditve „Naši zakladi“ - Zatočišče izgnanih na Petanjcih, ki sta jo na Tišini pripravili Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija in Protestantsko društvo Primož Trubar, podružnica Murska Sobota. O obletnici reformacije je tudi reportaža Po poteh Martina Luthra. V članku Lepo je imeti dve domovini pa je opisan

položaj Hrvatov v Sloveniji. Avtor opozarja na doslej neuspela prizadevanja, da bi dobili Hrvati v Sloveniji status manjšine, kakor ga imajo Slovenci na Hrvaškem. Pohvale pa so zapisane o uspešnem delu hrvaških kulturnih društev in o obisku Roberta Hajszana, ki je predstavil delo Panonskega inštituta v Pinkovcu.

Po že ustaljeni praksi iz Panonskega letopisa so tudi v Panonskem listu objavljene številne fotografije, ki dopolnjujejo tekste. Objavljene so tudi fotografije s kulturno - zgodovinskega simpozija simpozija Modinci/Mogersdorf, ki je bil tokrat v Lendavi, kjer je slovenske zgodovinarje zastopal dr. Andrej Hozjan z mariborske Filozofske fakultete.

Kulturno-zgodovinski simpozij Modinci je bil dolgo časa prvovrstno mednarodno politično, znanstveno in kulturno srečanje v tem delu Evrope. Pobudo zanj je dala Avstrija, in sicer na obletnico, ko je krščanska vojska na tem delu južne Gradiščanske, v okolici Monoštra in ob rečici Rabi porazila Turke na osvajalskem prodiranju proti Dunaju. Zgodovinarji so vsako leto obravnavali drugo temo, uvodni del pa je pripadal političnim govorom in kulturnemu programu. Ta koncept se je deloma ohranil tudi po demokratičnih spremembah v Evropi, saj se je otvoritve simpozija v zgodovinskem Kószegu udeležil tudi dr. Andrej Capuder, prvi minister za kulturo v samostojni Sloveniji. Kot sklepno dejanje simpozijev so bili zborniki, ki so z referati in povzetki razprav izhajali v slovenskem, nemškem in madžarskem jeziku, ki so jih razposlali na številne evropske univerze. Vsaj tako so tedaj izjavljali organizatorji simpozijev, ki so z leti postali vsestransko, tudi medijsko mnogo manj odmevni.

Tako kot druge oblike sodelovanja v »panonskem prostoru« treh oziroma ob pridružitvi dela Hrvaške, štirih držav. Zlasti politično in strokovno pomembna so bila srečanja panonskih pravnikov, ki so se jih vseskozi udeleževali tudi pravosodni ministri iz Avstrije, Madžarske in Slovenije. Ministri in pravniki so se pogovarjali o aktualnih in koristnih temah. Obe srečanja, zgodovinarjev in pravnikov, sta bili izmenjave v vseh sodelujočih državah.

Po tihem je »ugasnila« tudi mednarodna likovna razstava Pannonia, še prej pa skupni koncerti pevskih zborov sosednjih držav. Nekoliko več je zdaj dvostranskega sodelovanja, tako med Slovenijo in Madžarsko pa tudi med Slovenijo in Avstrijo. Pri tem sodelovanju gre bolj za pridobivanje denarja (kar tudi ni narobe) iz evropskih strukturnih skladov. Med tistimi, ki so stike ohranili, je Pokrajinska in študijska knjižnica v Murski Soboti, ki že več desetletij sodeluje z železno županijsko knjižnico Dániel Berzsényi v Sombotelu, stike pa imajo tudi muzeji, Pomurski muzej v Murski Soboti sodeluje tako z Gradiščansko kot Madžarsko.

Posebno področje so stiki, ki jih imajo prekmurski Madžari z ustanovami na Madžarskem, zlasti v Zalski, deloma pa tudi v Železni županiji. Sicer pa namen članka ni celovita ocena dvo- ali večstranskih stikov, ampak zgolj kratek vpogled v nekatere stike in čezmejno sodelovanje, ko sta za izhodišče Panonski letopis in Panonski list, ki izhajata v Pinkovcu/Güttenbachu na Gradiščanskem.

Reporter

- Največji sosed /Boštjan M. Turk. – št. 9, 26.02.2018, str. 23
- Od voditelja neuvrščenih do guruja Slovencev : mineva deseta obletnica smrti nekdanjega slovenskega voditelja Janeza Drnovška /Igor Kršinar. – št. 9, 26.02.2018, str. 37-39

Mladina

- Pilotna uvedba UTD-ja na Finskem : se je življenje prejemnikom izboljšalo? /Marjan Horvat. – št. 8, 23.02.2018, str. 14
- Finančna ministrica ščiti bogate / Dušan Keber. – št. 8, 23.02.2018, str. 22-24
- Brezno globalne vojne : volilno preživetje Trumpa in ohranitev ameriške hegemonije zahtevata novo veliko vojno / Bogomir Kovač. – št. 8, 23.02.2018, str. 25
- »Poraženci se ne morejo preleviti v zmagovalce« : Nevenka Troha, zgodovinarica, intervju /Jure Trampuš. – št. 8, 23.02.2018, str. 33-37

Svobodna beseda

- Novim strankam nova imena : Italija v vrtincu vala fašizma in begunske krize /Štefan Cigoj. – februar 2018, str. 2
- Gojišče slovenske nestrpnosti /Tit Turnšek. – februar 2018, str. 3
- Vojni zločini : najvišje predstavnike države bi bilo treba prisiliti, da se jasno in dokončno opredelijo, kdo v naši zgodovini je med drugo svetovno vojno bil na strani zaveznikov in kdo na strani fašizma in nacizma /Martin Premk. – februar 2018, str. 7
- »Napočil je čas!« : presenetljivo novo žensko gibanje v ZDA /Sonja Lokar. – februar 2018, str. 9
- Nadgraditi obstoječe sporazume : slovensko priznanje Palestine ima zgolj simbolni pomen /Primož Šterbenc. – februar 2018, str. 10-11
- Glas spomina mora preglasiti šepet : slovesnost ob dnevu spomina na žrtve holokavsta /TV Medvode. – februar 2018, str. 12-13
- Kresovi za bazoviške junake : po devetdesetih letih od ustanovitve organizacije TIGR /Savin Jogan. – februar 2018, str. 25-26
- Pobuda Zveze borcev za prepoved nacifašističnih simbolov! /Aljaž Verhovnik. – februar 2018, str. 27

Periodične publikacije – kazala

Periodične publikacije – kazala

- Journal of Multilingual and Multicultural Development, Volume 39, Issue 1, 2018
<http://www.tandfonline.com/toc/rmmm20/39/1?nav=toclist>
- Journal of Multilingual and Multicultural Development, Volume 39, Issue 2, 2018
<http://www.tandfonline.com/toc/rmmm20/39/2?nav=toclist>
- Časopis »Slovenika – časopis za kulturo, znanost in izobraževanje«
Znanstveni časopis Slovenika je ustanovil Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji
SLOVENIKA III
<http://slovenci.rs/slovenika/>
ISSN 2466-555X (print) – [Slovenika III – štampano izdanje](#)
ISSN 2466-2852 (online) – [online izdanje](#)